

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗ (ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗ)

ΚΡΗΤΙΚΕΣ
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΕΣ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΕΥΘΥΜΑ
ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

Γ. Ι ΜΑΡΑΝΤΗ-ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ

— ΧΑΝΙΩΝ —

ΑΔΕ. έριθ. 19609

Χρονολ. Πιστ. 20.3.1963

Περίοδος...

Αριθ. 389.19/ΜΑΕ

ΚΡΗΤΙΚΕΣ
ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΕΣ
ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΕΥΘΥΜΑ ΗΘΟΓΡΑΦΙΚΑ ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ
ΚΑΙ ΤΟΥΡΚΟΚΡΗΤΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ

*Δοκίμια αφηγημάτων. Σωφρα
Μεσορ'δαν
Με' εν Συρακώ*

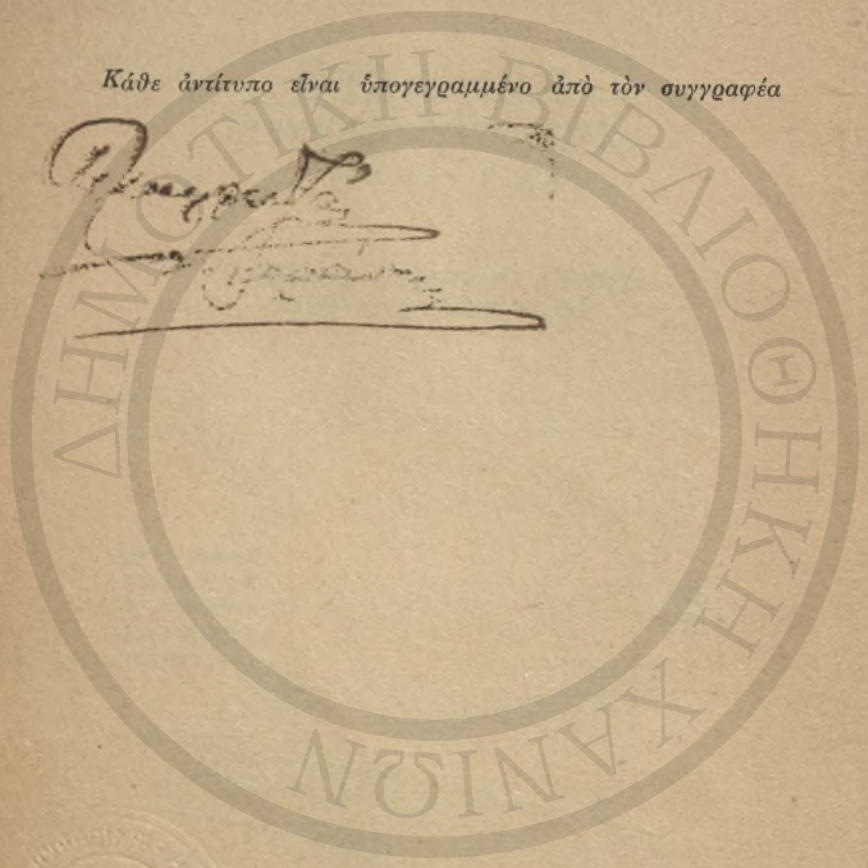
ΕΚΔΟΣΗ ΤΟΥ
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑ
ΕΙΚΟΝΕΣ ΚΑΙ
ΕΞΩΦΥΛΛΟ
ΓΕΡ. ΓΡΗΓΟΡΗ

*Γρηγόρης
Καφετζάκης*

ΑΘΗΝΑ
ΕΚΤΥΠΩΣΗ "ΠΡΟΜΗΘΕΑ",

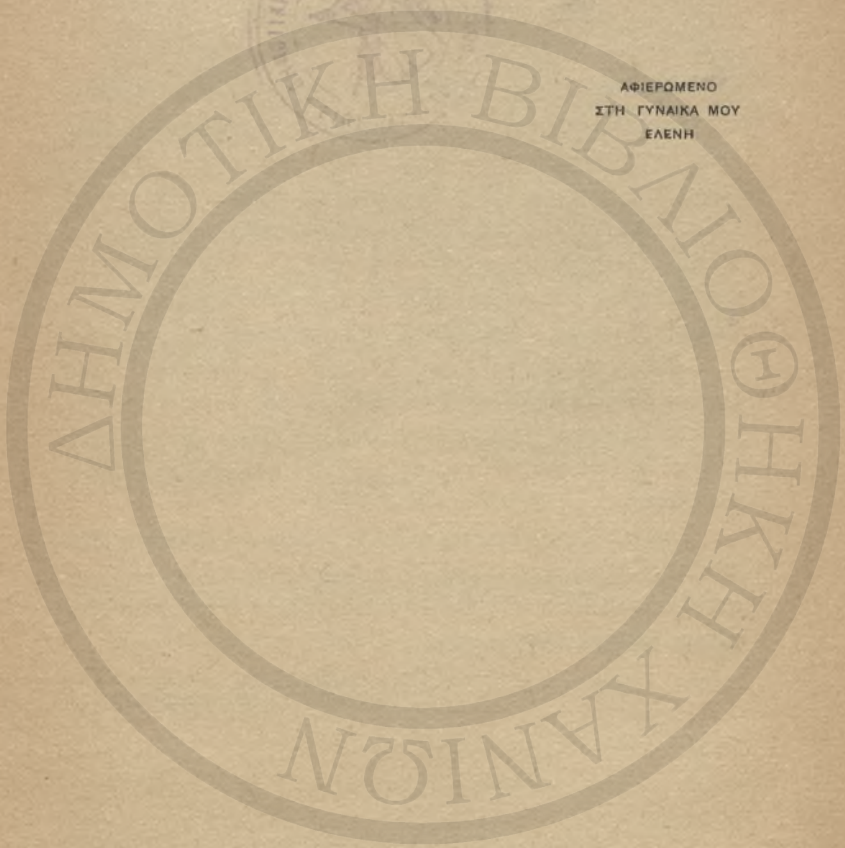
Κάθε αντίτυπο είναι υπογεγραμμένο από τον συγγραφέα

[Handwritten signature]

ΑΦΙΕΡΩΜΕΝΟ
ΣΤΗ ΓΥΝΑΙΚΑ ΜΟΥ
ΕΛΕΝΗ

ΠΡΟΛΟΓΙΣΤΙΚΗ ΣΗΜΕΙΩΣΗ

Με τούτη δῶ μου τὴν ἔκδοση συνεχίζω τοὺς εὐθυμοὺς τύπους ποὺ ἔδωκα καὶ στὶς πέντε ἄλλες προηγούμενες Κρητικὲς ἠθογραφίαι μου — τύπους ποὺ συναντοῦμε σ' ὅλα τὰ χωριά τῆς Κρήτης, με τὸ χιοῦμορ, τὶς ἔξυπνες φάρσες τοὺς καὶ τὸ ἀπαράμιλλο κέφι ποὺ διακρίνει τοὺς ἀνθρώπους μικροὺς καὶ μεγάλους, σ' αὐτὸ τὸν τόπο.

Ἡ εὐθυμία εἶναι ἓνα ἰδιαίτερο χαρακτηριστικὸ τοῦ Κρητικοῦ ποὺ πηγάζει ἀπὸ ἓνα ὄριμο φιλοσοφικὸ στοχασμὸ. . . . «Σὰν μπορεῖς κάμε κι' ἄλλοιῶς . . .» λέει καὶ γελά, ὅταν ἡ ἀνθρώπινη θέληση καὶ δύναμη προσκρούει στὴν ἐναντιότητα ἀκαταμάχητης μοίρας, καὶ τὸ γέλοιο ὀρροσίζει τὸν σκληρὸ ἀγῶνα του σὲ ὥρες ποὺ οἱ ἄλλοι στὴ θέση του ἔχουν τὰ δάκρυα . . .», ἔγραψα καὶ ἄλλοτε.

Ἀπὸ τὰ διηγήματα τοῦτα ἄλλα βλέπουν γιὰ πρώτη φορὰ φῶς τῆς δημοσιότητας καὶ ἄλλα δημοσιεύτηκαν παληά, στὸ στενὸ τοπικὸ Τύπο τῆς Κρήτης καὶ σήμερα δίδονται σὲ πλατύτερο ἀναγνωστικὸ κοινό.

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗΣ - ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗΣ

ΟΙ ΑΡΤΟΙ ΤΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΑΚΗ

Στην ένορρία του "Αϊ Γεώργη, στην «Κάτω Γειτονιά» ήτανε έφημέριος ό Παπᾱ-Γιωργάκης ό «μικρός¹», ή Παπᾱ Μικιός, όπως τόν έλεγαν, ιερέας σεβάσιμος, με σχετικá κοντό ανάστημα, αντίθετα προς τόν Παπᾱ Γιωργάκη τó «Μεγάλο», που ήτανε πολύ ψηλός στο ανάστημα, και έφημέριος στην «Μεγάλη Παναγία στον έπισκοπικό Ναό του χωριού.

¹ μικρός

Ὁ «Παπᾶ Μικιὸς» εἶχε τὴ συνηθισμένη μὀρφωση τῶν παπάδων τῆς ἐποχῆς του, ἤξερε δηλαδή τὰ λειτουργικά του καθήκοντα καὶ τὰ ἱερά κείμενα, τὶς ἀκολουθίες καὶ τὶς προσευχῆς πού τὰ διάβαζε μὲ συμπαθητικὴ φωνή. Τὰ φτωχικά του ράσα ἦσαν πάντα καθαρὰ καὶ τὰ κοντὰ γκρίζα γένεια του καθῶς καὶ τὰ μαλλιά του, ἦσαν πάντα καλοχτενισμένα. Ἦρεμος, γλυκὸς καὶ γαλήνιος, πρότυπο «ἀγαθοῦ Λευίτη» ἀπολάμβανε τὸ βαθὺ σεβασμὸ τοῦ ποιμνίου του.

Ἡ ἐκκλησία τοῦ Ἁγίου Γιώργη, πού ἱερουργοῦσε, ἦταν ἓνας ὠραῖος καὶ καλοχτισμένος ναός, διμάρτυρος μὲ ἐνωμένα δυὸ παρεκκλήσια, τὸ ἓνα στὸ ὄνομα τοῦ «Ἁγίου Γιώργη» καὶ τὸ ἄλλο στὴ «Μεταμὀρφωση τοῦ Σωτῆρα». Στὸ μαρμάρينو καμπαναριὸ του ἐδιάβαζε κανένας τὸ γνωστὸ ρητὸ «ΝΙΨΟΝ ΑΝΟΜΗΜΑΤΑ ΜΗΜΟΝΑ ΝΟΨΙΝ» πού τὸ διάβαζαν τὰ παιδιὰ κι' ἀπὸ τὴν ἀρχὴ κι' ἀπὸ τὸ τέλος καὶ δὲν μπορούσαν νὰ καταλάβουν πῶς γινότανε αὐτὸ τὸ πρᾶμα! Ὁ ἐσωτερικὸς διάκοσμος τῆς ἐκκλησιᾶς αὐτῆς ἦταν ἀρκετὰ καλαίσθητος. Τὸ τέμπλο τοῦ παρεκκλησιοῦ τοῦ Ἁγίου Γιώργη εἶχε στὴν κορφή τὴν «Σταύρωση» ἓνα μεγάλο ἐπίχρυσωμένο Σταυρὸ πού γύρω-γύρω του ἦσαν σκαλισμένα μὲ τέχνη ἐπίχρυσα κοσμήματα καὶ στὴ μέση καρφωμένο τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, καὶ δεξιὰ καὶ ἀριστερὰ κάτω ἀπὸ τὸ Σταυρὸ δυὸ θῆκες σὲ σχῆμα βελανιδιοῦ, πού μέσα ἀπ' αὐτὲς ἔβγαιναν δυὸ χαριτωμένα ἀγγελούδια. Δὲν ἔμαθα ποτὲ τὸν τεχνίτη πού εἶχε σκαλίσει τὴν ὅλη παράσταση, καθῶς καὶ τὴν «Ἀνάσταση» πού ἦταν στὴν

κορφή του άλλου παρεκκλησιοῦ τῆς «Μεταμόρφωσης», μὰ ἦσαν ἀσφαλῶς καὶ τὰ δυὸ ἔργα καλῆς τέχνης. Τὸ ἴδιο θὰ μπορούσε κανένας νὰ πεῖ καὶ γιὰ τὶς εἰκόνες τοῦ Δεσποτικοῦ καὶ τοῦ Δωδεκάορτου, καθὼς καὶ γιὰ τὴν εἰκόνα τοῦ Ἁγ. Γιώργη, ποὺ καβάλλα στὸ λευκὸ του ἄλογο μὲ τὸ κοντάρι στὸ χέρι σκοτώνει τὸν Δράκοντα.

Στὴν μικρὴ πύλη τοῦ ἱεροῦ ἦτανε ζωγραφισμένος ὁ Ἄρχάγγελος Μιχαήλ, ποὺ κρατοῦσε στὸ ἓνα χέρι μιὰ ζυγαριὰ ποὺ ζύγιζε τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων καὶ ἀνάλογα φαίνεται μὲ τὸ βάρος ποῦχαν οἱ ἁμαρτίες τους, τοὺς ἔστελνε στὴν Κόλαση ἢ στὸν Παράδεισο, καὶ στὸ ἄλλο χέρι κρατοῦσε μιὰ μάχαιρα κι' ἔπαιρνε τὴν ψυχὴ ἑνὸς ἁμαρτωλοῦ ποὺ ἦταν ξαπλωμένος στὰ πόδια του . . .

Ἡ εἰκόνα αὐτὴ πρὸ πάντων ἔπαιρνε τρομερὲς διαστάσεις στὴν φαντασία μου, ὅταν ἤμουν παιδί, καὶ πολλὲς φορὲς τὴν ἔβλεπα στὸν ὕπνο μου κι' ἔβαζα τὶς φωνές . . .

Ἡ ἐκκλησία ἦτανε πάντα καθαρὴ, χάρις στὸν καντηλανάφτη τὸ Λαδόψωμο, ποὺ βοήθησε τὸν παπᾶ ὄχι μονάχα στὸ ἄναμμα τῶν καντηλιῶν καὶ τῶν κεριῶν, μὰ καὶ σὰν ψάλτης ὅταν τύχαινε νὰ ἀπουσιάζει κανένας ἀπὸ τοὺς κανονικοὺς τοῦ χοροῦ . . .

Ὁ Λαδόψωμος ὅμως εἶχε καὶ ἓνα ὑφιστάμενο, τὸν Πορτακάλη, ποὺ τὸν ἄφηνε νὰ κάνει ὅλες τὶς χοντροδουλειές. Ὁ Πορτακάλης εἶχε καὶ τὸν ἐπίσημο τίτλο τοῦ «σημαντηρᾶ»! Ἐκείνου δηλαδὴ ποὺ στὶς μεγάλες γιορτὲς γυρνοῦσε νύχτα τὰ σπίτια τῶν ἐνορίτων προτοῦ νὰ χτυπήσει ἢ καμπάνα, καὶ τοὺς

Ξυπνοῦσε χτυπώντας τὸ «σημαντήρι» καὶ τὶς πόρτες τους, βοηθούμενος καὶ ἀπὸ μερικά παιδιά . . . Αὐτὸ ἦταν ἓνα παλῆ ἐκκλησιαστικὸ ἔθιμο, καθὼς εἶναι γνωστὸ . . .

* * *

Στὴν περιφέρεια αὐτῆ τῆς Κρήτης ὅπως καὶ σ' ὅλα σχεδὸν τὰ χωριὰ τοῦ νησιοῦ, τὸ καθημερινὸ ψωμὶ τοῦ κόσμου ἦταν τὸ κρίθινο. Μονάχα τὰ «πρόσφορα» καὶ οἱ «ἄρτοι» στὶς ἐκκλησιές, καθὼς καὶ τὰ χρυστόψωμα καὶ τὰ Λαμπριάτικα κουλούρια τοῦ Πάσχα καὶ τὰ ἐγχώρια γλυκά (τὰ μελομακάρονα, οἱ τηγανίτες, τὰ λουκούμια — εἶδος τηγανίτες σὲ σχῆμα λουκουμιῶν— τὰ ξηροτήγανα, τὰ κουλουράκια τοῦ Πάσχα— ποὺ αὐτὰ ἐξαιρετικὰ γινότανε ἀπὸ «χάσικο¹» ἀλεῦρι τῆς Μπραΐλας καὶ τὰ στόλιζαν καλλιτεχνικώτατα μὲ ἄνθη λεμονιάς καμωμένα ἀπὸ τὴν ἴδια ζύμη— αὐτὰ μονάχα γινότανε ἀπὸ σιταρένιο ἀλεῦρι . . .

Σιταρένια ψωμιὰ ἔβγαζαν ἀκόμη, γιὰ τοὺς ξένους περαστικούς καὶ οἱ λίγοι φούρνοι τοῦ χωριοῦ — κᾶτι φραντζόλες φουσκωτές ποὺ μέσα ἔμοιαζαν μὲ σφουγγάρι . . . Μὰ ὅπως εἶπαμε, «ὁ ἐπιούσιος ἄρτος» ὄλων τῶν σπιτιῶν, πλούσιων καὶ φτωχῶν, ἦταν ἡ «κουλούρα» ἢ κρίθινη, ποὺ τὴν ἔτρωγαν νωπὴ ἢ παξιμαδιασμένη. Τὸ σίτινο ψωμὶ ἦτανε πολυτέλεια ὀνειρώδικη γιὰ ὄλους, μὰ ἰδιαίτερα γιὰ τὰ παιδιά, ποὺ ἀνυπόμονα περίμεναν τὶς καλὲς μέρες νὰ τὸ

¹ λευκὸ

φᾶν . . . καὶ μακάριζαν τοὺς παπάδες πού . . . χόρ-
 ταιναν ἀπὸ τὶς προσφορές . . . πού γινόντανε ἀπὸ
 σίτινο ἀλεύρι. Γι' αὐτὸ καὶ προθυμοποιούντανε ὄλα
 τὰ παιδιὰ τῆς ἐνορίας ποιὸς νὰ προτιμηθεῖ τὶς Κυ-
 ριακὲς στὸ «ἱερό», ὅπου φυσοῦσαν τὰ κάρβουνα στὸ
 θυμιατήρι ἢ ἐφοροῦσαν τὰ «στιχάρια» καὶ κρατοῦ-
 σαν τὶς λαμπάδες καὶ τὰ ἐξαπτέρυγα στὶς τελετὲς
 καὶ γιὰ ἀνταμοιβή, οἱ καντηλανάφτες τοὺς μοίραζαν
 τὸ ἀντίδωρο πού περίσσευε, ἢ καὶ κανένα ὀλόκληρο
 πρόσφορο, ὅταν ἔπεφταν πολλὰ . . . Τὸ ἴδιο γινό-
 τανε καὶ μὲ τοὺς ἄρτους καὶ τὰ ἀρτίδια καὶ τὰ κό-
 λυβα. Εἶναι περιττὸ βέβαια νὰ σημειωθεῖ πὼς στὰ
 περισσεύματα ἐπροτιμοῦντο πρῶτα ὁ παπᾶς κι' οἱ
 καντηλανάφτες καὶ λιγα μοιραζόντανε τὰ παιδιὰ . . .
 μὰ κι' αὐτὰ τοὺς ἦσαν ἐπίζηλα . . .

* * *

“Ὅλα σχεδὸν τὰ παιδιὰ τοῦ χωριοῦ εἶχαν τὰ πα-
 ρατσούκλια τους. Τὰ ζωηρότερα τῆς ἐνορίας φτωχό-
 παιδα ὄλα 12-14 χρόνων πού περικυκλοῦσαν τὸν
 παπᾶ καὶ τοὺς καντηλανάφτες τοῦ Ἁγ. Γεώργη, γιὰ
 νὰ μπαίνουν στὸ «ἱερό» καὶ πάντα τὸ κατάφερναν,
 ἦσαν : τὸ Γαρδέλι, ἓνα στρουμπουλὸ καὶ εὐκίνητο
 παιδί πού ἄστραφταν ἀπὸ ἐξυπνάδα τὰ μάτια του,
 ὁ Κοτσυφός, πού μιλοῦσε μὲ ψιλὴ φωνὴ σὰν νὰ κε-
 λαδοῦσε, τὸ Λαδερὸ, τετραπέρατο παιδί κουρελιά-
 ρικο καὶ ξυπόλυτο, ἡ Βιτσιλά, ἓνα ψηλὸ καὶ ἀδύ-
 ναδο παιδί μὲ μακρὰ χέρια καὶ μαλλιὰ ἀκούρευτα
 πού σκέπαζαν τὰ μοῦτρα του, τὸ Πιτσιλιό, κουρε-

λιάρικο μὲ κομμμένα τὰ δάχτυλα τοῦ ἀριστεροῦ χειριοῦ, καὶ ὁ Κοψαχειίλης ποὺ εἶχε μιὰ κοψιά στή μέση τοῦ κάτω χειλιοῦ καὶ δυσκολευότανε στὴν ὀμίλια . . .

“Ὀλη ἡ παρέα αὐτὴ ἐνωρὶς τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων, τὸ χρόνο ἐκεῖνο, καθισμένη σ’ ἓνα μισοχαλασμένο σπίτι κοντὰ στὴν ἐκκλησία, εἶχαν ἀνάψει φωτιά καὶ ζεστανότανε καὶ μαζὶ συζητοῦσαν ἓνα μεγάλο σχέδιο! . . . Τὸ λόγο εἶχε ὁ Κοψαχειίλης ποὺ μὲ τὴν ψευδῆ φωνὴ του ἔλεγε :

— “Ὀλη μέρα σήμερο, κουβαλοῦνε οἱ γυναῖκες στὴν ἐκκλησιὰ προσφορές . . . ἄρτους κόλυβα μὲ τὰ σακκιά! Ξεκαθαρισμένα! “Ὅσοι ἀπὸ μᾶς δὰ μποῦνε στὸ «ἱερό» ὅ,τι πάρουνε, δὰ τὸ μοιραστοῦμε ὅλοι!

— Αὐτό ‘ναι τὸ σωστό! εἶπε τὸ Γαρδέλι.

— Μὰ ἴντα δὰ τὰ κάμει μωρέ, τοσανὰ πράμματα ὁ παπᾶς; ὄλα δὰ τὰ πάρει; εἶπε τὸ Λαδερὸ.

— Καὶ δὲ βάνεις καὶ τὸν Πορτακάλη καὶ τὸ Λαδόψωμο; πρόσθεσε ἡ Βιτσιλά.

— “Ἐχει μπόλικο νὰ πάρουνε κι’ αὐτοὶ! εἶπε τὸ Πιτσιλιό, καὶ δὰ περισσέψουνε πολλὰ καὶ γιὰ μᾶς . . .

— “Ἐχω ἓνα σχέδιο! εἶπε τὸ Λαδερὸ.

— Γιὰ λέγε! φώναξαν οἱ ἄλλοι.

Καὶ τὸ Λαδερὸ ἄρχισε μὲ σιγανὴ φωνή, κυττάζοντας ἀνήσυχα καὶ ἔξω μὴπως θὰ τὸν ἄκουαν.

— “Ὁ παπᾶς, πάντα, τὰ Χριστούγεννα καὶ τὴ Λαμπρὴ, φέρνει δυὸ τρία σακκιά καὶ βάνει μέσα τ’ ἄρτους, τσί προσφορές, τὰ κουλούρια, κι’ ὅ,τι τοῦ φέρνουνε καὶ τὰ ‘βλογᾶ ὄλα μαζωμένα στὸ «ἱερό» κρατίζει ὕστερα ὅσα τοῦ χρειάζονται γιὰ τὴ λειτροῦ-

για και για να τα κόψει να τα μοιράσει στο' άθρῶ-
πους, και τ'άλλα τ' άφίνει στα σακκιά και τα βάνει
άπο πίσω άπο τή πόρτα τοῦ «Ιεροῦ», κοντά στο πα-
ραθυράκι. Τό σκέδιό μου, τό λοιπό, εἶναι, ὅσους δά
διαλέξουνε άπο μάς οἱ καντηλάφτες να μπουνε στο
«Ιερό» τήν ταχινή, νάνοίξουνε σιγανά σιγανά τό πα-
ραθυράκι, να πετάξουνε τό ένα σακκί, σ' ἐμάς τσ'
άλλους ὅπου δά στέκομε άπόξω. Και ἄμα τ' άρπά-
ξομε, να πᾶμε τσιριτιχοί¹ στη «Κατρολουῦ»² ν' άνη-
μένωμε³ ὡς πού ν'άρθουνε και οἱ ἄλλοι, άπο τήν ἐκ-
κλησιά, κι' ὕστερα να τα μοιράσωμε...

“Ολοι συμφωνήσανε με χειροκροτήματα.

— Έτσά δά γενή! ἐφώναξαν...

“Ο Κοψαχειλής ὄμως εἶχε αντίρρηση:

— Αυτό μωρέ εἶναι άμαρτία! εἶναι σωστή κλεψιά!

“Εγώ δέ συμφωνῶ!

— “Αντε μωρέ! ἐφώναξε τό Γαρδέλι: Ντά ὄλα
δά τα πάρωμε; Ν' άφήσωμε θέλει και τοῦ παπα και
τοῦ καντηλάφτη και τοῦ κόσμου! Δυὸ σακκιά δέ
τοὺς φτάνουνε; Κι' άπόϊ ἐμεῖς, δά καμωμε και δου-
λειά στο «Ιερό» και πρέπει να πλερωθοῦμε! γιατί
ἄνην άφήσωμε, δά μᾶσε δώσουνε κιανένα κομμάτι
προσφορά κι' ὄλα τ'άλλα δά τα πάρουνε αυτοί...

— Για βάλε⁴, και πῶς οἱ μισοί θά κλουθοῦμε τοῦ
Σημαντηρᾶ τοῦ Πορτακάλη, να γυρίζωνε τσοῖ γει-
τονιές τα μεσάνυχτα να κουρκουνοῦμε τσοῖ πόρτες
τῶν ανθρώπων να τσοῖ ξυπνοῦμε για να πᾶνε στήν

¹ τρεχάτοι ² τοποθεσία τοῦ χωριοῦ ³ να περιμένουμε
⁴ Για λογάρισε

ἐκκλησιά, καὶ δὴ τουρτουρίζωμε ἀπὸ τὸ κρῦο ;
Μωρὲ μουδ' ἓνα μουδὲ δυὸ σακκιά δὲ φτάνουνε εἶπε
ἡ Βιτσιλά ! . . .

— 'Ετσά 'ναι ! εἶπανε οἱ ἄλλοι.

— 'Εγὼ δὲν ἀνεκατεύγομαι σὲ τουτεσά τσι δου-
λειές ! Στέ ! ξανᾶπε ὁ Κοψαχειλῆς.

— Μὴ σώσεις ! εἶπε τὸ Γαρδέλι . . .

— Ναῖσκει ! πρόσθεσε ὁ Κοτσυφός, μὰ δὴ κλου-
θᾶς κι' ἐσὺ μὴ πᾶς καὶ μᾶσε προδώσεις ! . . .

— 'Εγὼ δὲν κάνω ἐτσά δουλειές καὶ δὲ σάσε
μοιάζω, σὰν τὴν ἄλλη φορὰ ἀπὸ πῆγε τὸ Γαρδέλι
καὶ μὲ πρόδωκε στὴ Λυρόκαλη πῶς τσ' ἤκοψα τὰ
πορτακάλια ἀπὸ τὸ κῆπο τση, κι' ἦρθε καὶ μὲ σκό-
τωσε στὸ ξύλο, παραπονέθηκε ὁ Κοψαχειλῆς.

— Δὲν τῶπα 'γὼ ! διαμαρτυρήθηκε τὸ Γαρδέλι. Τὸ
Λαδερὸ τση τῶπε !

Στὸ ἄκουσμα αὐτὸ τὸ Λαδερὸ τοῦ ξάπλωσε δυὸ
σφάκελλα λέγοντας :

«— Νά ! . . . ἐδὰ ποὺ τση τῶπα γὼ !».

«— Δὲν τῶπε μωρὲ τση Λυρόκαλης τὸ Λαδερὸ,
τὸ Πιτσιλιὸ τση τῶπε ! φώναζε ἡ Βιτσιλά.

Τὸ Πιτσιλιὸ τότε ἐξαγριώθηκε κι' ἄρχισε τίς γρο-
θιές τῆ Βιτσιλά λέγοντας : «Νά ! νά ! διαολόπιστο,
νὰ μάθεις νὰ λὲς ψώματα . . .» Ἡ Βιτσιλά ἐπιτέθηκε
μπῆκαν κι' ἄλλοι στὸν καυγᾶ καὶ σὲ λίγο ὄλο τό . . .
συμβούλιο βρισκότανε σὲ πλήρη συμπλοκή, ὅταν πέ-
ρασε ἀπὸ κεῖ ὁ Βράκας, ἓνας γέρος ἀλήτης, ποὺ
ἄκουσε τίς φωνές τους καὶ μπῆκε καὶ τοὺς ξεχώρισε.

— Δὲν ντρέπεστε μωρὲ, τοὺς εἶπε, νὰ μαλλώνετε
παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ ; !

— Κι' ἴντα σὲ γνοιάζει σένα; τοῦπε τὸ Γαρδέλι.

— Ἴντα μὲ γνοιάζει, αἴ; θύμωσε ὁ Βράκας. Ἐσεῖς μωρὲ δὲν εἶστε κοπέλλια εἶστε διαδόλοι — ὁ Θεὸς νὰ μοῦ συχωρέσει! Σήμερο μωρὲ διαλέξετε τὴν ἡμέρα νὰ τσακώνεστε καὶ νὰ βλαστημάτε ὁ ἕνας τὸν ἄλλο;

— Κιαμὲ δὲ θωρρεῖς πὼς ἐπήγανε κι' εἶπανε τσῆ Λυρόκαλης ὀπέρυσι πὼς τσ' ἤκλεψα γὼ τὰ πορτακάλια; εἶπε ὁ Καψοχειλῆς.

— Αὐτὰ μωρὲ τσῆ τᾶκλεψε ὁ Τριαρθοῦνης καὶ τότε πιάσανε τοτεσὰ καὶ τότε βάλανε στῆ φυλακῆ, εἶπε ὁ Βράκας.

— Θωρρεῖς ἐδὰ; Θωρρεῖς ἐδὰ; ἐφώναξαν ὄλοι..

Ἄ Βράκας ἔφυγε σὲ λίγο, ἡ γαλήνη βασίλειψε πάλι στὸ συμβούλιο κσι συνεχίστηκε ἡ συζήτηση γιὰ τὴν ἐπιχείρηση τοῦ «ἱεροῦ». Τὴν ὥρ' αὐτῆ περνοῦσε κι' ὁ Πορτακάλης καὶ τοὺς εἶδε.

— Ποιὸς σᾶς ἔμονιτάρισε¹ μωρὲ τόσοουσα διαόλους ἄτα² μέσα; ρώτησε γελώντας.

— Ἐπαὲ ἤψαμε μιὰ ὀλιά φωθιά γιὰ νὰ πυρωθοῦμε! τοῦ εἶπαν.

— Καὶ δὲ μοῦ λέτε; ποιοὶ δ' ἀρθοῦνε³ ἀπόψε στὸ σημαντήρι; ρώτησε πάλι ὁ Πορτακάλης. Ὅσοι δ' ἀρθοῦνε, δὰ μποῦνε τὴν ταχινῆ καὶ στὸ «ἱερό».

Ἄ ὄλοι σηκώθηκαν πάνω: «Ἐγὼ! ἐγὼ! ἐμένα νὰ πάρεις ἀποῦρθα κι' ὀπέρυσι! Ντὰ ἤρθα κι' ἐγὼ! . . .»

— Κεδιὰ⁴ νὰ σᾶσε κόψει! ἐγὼ δὰ διαλέξω! εἶπε ὁ Πορτακάλης. Τὸ λοιπὸς τὸ Λαδερὸ δ' ἀρθεῖ, ὁ Κοτσυφὸς καὶ τὸ Γαρδέλι, μόνο νὰ πῆτε στὰ σπῖθια

¹ Σᾶς ἔσμιξε ² αὐτοῦ ³ θὰ ἔρθουν ⁴ σιωπῆ

σας πώς θά κοιμηθῆτε στό δικό μου, γιά νά σκωθοῦμε μέ τήν ὥρα γιά τὸ σημαντήρι . . . καί σεῖς οἱ ἄλλοι νᾶστε τήν ταχινή¹ καί νά σταθῆτε ἀπόξω ἀπὸ τήν ἐκκλησιά, κιᾶνε χρειαστήτε γιά «στιχάργια» θά σᾶσε φωνιάξω καί σᾶς.

Αὐτά τοὺς εἶπε ὁ Πορτακάλης κι' ἔφυγε. κι' ἀμέσως συνέχισαν τὰ σχέδια ποῦ εἶχε διακόψει ἡ ἐπίσκεψή του.

— Τὸ λοιπός, γιά τὸ «ιερό» σίγουροι εἶναι τὸ Λαδερό, τὸ Γαρδέλι κι' ὁ Κοτσυφός, εἶπε τὸ Πετσιλιό. Ἐγώ, ὁ Κοψαχειλῆς κι' ἡ Βιτσιίλα, δά στέκομε ὀξω ἀπὸ τὸ παραθυράκι τοῦ «ιεροῦ» νά πιάσωμε τὸ σακκί ἀπὸ δά μᾶσε πετάξετε ἐσεῖς ἀπὸ δά νᾶστε μέσα!

— Μὴ μὲ βάνεις ἐμένα! ἐγὼ δὲν ἀνεκατόνομαι σοῦπα! διαμαρτυρήθηκε πάλι ὁ Κοψαχειλῆς.

— Ναι! εἶπε τὸ Πετσιλιό, μὰ δὲ δά φᾶς! Κι' ἀπό' ἔλα καί μὴ βοηθᾶς ἐσύ, ἐγὼ καί ἡ Βιτσιίλα φτάνομε νά σκώσωμε τὸ σακκί.

* * *

Ὁ Πορτακάλης μέ τὴ συνοδεία του, λίγο μετὰ τὰ μεσάνυχτα ἄρχισαν τὴν περιοδεία τους . . . Αὐτὸς ἐχτυποῦσε ρυθμικά τὸ σημαντήρι καί τὰ τρία παιδιὰ χτυποῦσαν τίς πόρτες κι' ἔτσι γύρισαν ὅλες τίς γειτονιὲς τῆς ἐνορίας.

Κατὰ τὰ χαράματα ὁ Λαδόψωμος χτύπησε καί τὴν καμπάνα τοῦ Ἁγ. Γιώργη, καί κελνῆ τὴν ὥρα

¹ τὸ πρῶτ

γύριζαν κι' οί σημαντηράδες στὴν ἐκκλησία ἀπὸ τίς γειτονιές . . . Στὴν πόρτα περιμεναν κι' οί τρεῖς ἄλλοι συνωμότες μὲ τ' ἄλλα δυὸ παιδιά. Ἐπλησίασε τότε ἡ Βιτσιλά καὶ μὲ σιγανὴ φωνὴ τοὺς εἶπε: «Τὸ σακκὶ νὰ μὴν ξεχάσετε! Ἐμεῖς δὲ στέκομε ἀπόξω ἀπὸ τὸ παραθυράκι τοῦ «ἱεροῦ» νὰ μᾶς τὸ πετάξετε κι' ὕστερα δὲ σᾶς ἀνημένωμε¹ στὴ «Κατρουλοῦ . . .

* * *

“Ὅταν μπῆκαν στὸ «ἱερό» οἱ τρεῖς συνωμότες, ὁ Παπᾶ μικιὸς ἐδιάβαζε τίς εὐχές τοῦ “Ὁρθρου” αὐτοὶ τότε ἔτρεξαν νὰ φέρουν ἀναμμένα κάρβουνα, τᾶβ-
λαν στὸ θυμιατήρι καὶ ὕστερα τὰ φυσοῦσε ἕνας-ἕνας κατὰ σειρά, γιὰ νανάψουν . . .

Παρατήρησαν ὅμως πὼς δὲν ὑπῆρχαν τσουβάλια οὔτε γεμᾶτα οὔτε ἀδειανὰ σ' ὄλο τὸ ἱερό . . .

— Θωρρεῖτε² μωρὲ ποθὲς³ σακκιά γῆ κοφίνια; ρώ-
τησε τὸ Γαρδέλι, μὲ σιγανὴ φωνὴ ἀφοῦ ἀπὸ πολλὴν
ώρα κύτταζε γύρω-τριγύρω τὸ «ἱερό» . . .

— Δὲ θωρροῦμε πρᾶμμα! τοῦ ἀπάντησαν κι' οἱ
ἄλλοι.

— Ντὰ γὼ μωρὲ εἶδα μὲ τὰ μάθια μου τὴ Ρογα-
λίδαινα κι' ἤφερνε προσφορές· τὴ Λαβδοκωσταντίνα
κι' ἤφερνε ἄρτους· τὴν Ἄνεστοκατερίνα κι' ἤφερνε
κόλυβα κι' ἕνα σωρὸ ἄλλο κόσμο καὶ κουβαλοῦ-
σανε . . . κι' ἐδά; Ποῦν'τα⁴: εἶπε τὸ Γαρδέλι.

— Φυσᾶτε, μωρὲ, μόνο μοῦ πιάσετε τὴ κουβέντα

¹ περιμένομε ² βλέπετε ³ πούθενά ⁴ πού εἶναι

καὶ δὲ σβύσει τὸ θυμιατό, εἶπε μπαινοντας ὁ Λαδόψωμος, καὶ σὰν βγήκε πάλι ἔξω συνέχισαν :

— Σὰ νὰ μοῦ φαίνεται, εἶπε ὁ Κοτσυφὸς πὼς δὲν ἔμαζώχτηκε ἀκόμη πολὺς κόσμος καὶ δὲν ἔφεραν ἀκόμη καὶ τὰ ταξίματά τους . . .

— Ποιὸς τὸ λέει; εἶπε τὸ Γαρδέλι, Στραβὸς εἶσαι νὰ δεῖς ἀπὸ τῆ πόρτα τοῦ ἱεροῦ πὼς εἶναι «πήχτρα¹, ἢ ἐκκλησά :

Ἐκεῖνη τὴν ὥρα, ὁ Παπᾶ Γεωργάκης πλησίασε καὶ εἶπε στὸν Κοτσυφὸ :

— Πετάξου, παιδί μου, μιὰ κοπανιά² στὸ σπίτι, νὰ πεῖς τῇ Παπαδιᾷς πὼς τσ' ἤπεψα τέσσερα σακκιά ἄρτους μὲ τὸν Τριαρθούνη καὶ νὰ σοῦ πεῖ, ἄνε τὰ πήρε σωστὰ καὶ τὰ τέσσερα, ν'ἄρθεις νὰ μοῦ πεῖς . . .

Κεραυνὸς ἂν ἔπεφτε στὴν παρέα δὲν θὰ τοὺς χαντάκωνε περισσότερο. Ἐκύτταζαν ὁ ἕνας τὸν ἄλλο ἀμίλητοι σὰν ἀποβλακωμένοι. Ὅλη ἡ ἐπιχείρηση πῆγαινε χαμένη! . . . Δὲν μπορούσαν πρὸ πάντων νὰ καταλάβουν πότε γέμισε τὰ τέσσερα τσουβάλια ὁ παπᾶς καὶ τᾶστειλε τῆς παπαδιᾷς.

— Ἡβρασέ μας τη, ὁ παπᾶς! ἐφώνησε συνερχόμενο τὸ Λαδερὸ, ἐνῶ οἱ ἄλλοι τὸν βλέπανε ἀπελπισμένοι . . .

— Καὶ μᾶς ἤφαιε καὶ τὸ κρῦο νὰ γυρίζωμε τὴ νύχτα μὲ τὸ σημαντήρι . . . πρόσθεσε τὸ Γαρδέλι, κι' ἔμειναν ὅλοι συλλογισμένοι κάμποση ὥρα . . .

Ἄξαφνα ὁ Κοτσυφὸς χτύπησε τὰ χέρια του ὀλόχαρος :

¹ γεμάτη ² μιὰ στιγμή

— Ηῤρηκά το ! ἐφώναξε. Νά τή βράσωμε κι' ἐμεῖς τοῦ Παπαῖ !!

— Πῶς, μωρέ ; ρώτησαν οἱ ἄλλοι συγκινημένοι.

— Νά ! εἶπε ὁ Κοτσυφός· ἐδὰ πού θά βγῶ ὄξω, θά πάρω τή Βιτσιλά καί τὸ Πιτσιλιὸ πού στέκουν' ἀπόξω καί θά πᾶμε μαζὶ στὴ παπαδιᾶς. Κι' ὕστερα θά ἀφήσω τσ' ἄλλους ἀπόξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ παπαῖ καί θά μῶ ὀλομόναχος· καί θά πῶ τῇ παπαδιᾶς πῶς μ' ἐπέψε ὁ παπαῖς νά μοῦ δώσει τὸ ἕνα σακκὶ μὲ τσ' ἄρτους γιατί ἤκαμε λάθος νά τὰ πέψει ὄλα. Θά βγάλω ὕστερα τὸ σακκὶ ὄξω καί θά βοηθήσουνε κι' οἱ ἄλλοι νά τὸ πᾶμε στὴ «Κατρουλοῦ» ! . . .

— Ναί ; μωρὲ Κοτσυφέ. κι ἄνὲ τὰ καταφέρεις, θά πάρεις τσοὶ πλιά πολλοὺς ἄρτους στὴ μοιρασά ! . . .

Σὲ λίγο ὁ Κοτσυφός συνοδευόμενος κι' ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀφοῦ τοὺς ἀφήκε ἔξω ἀπὸ τὸ σπίτι τοῦ παπαῖ, παρουσιαζότανε στὴν παπαδιᾶ !

— Ἦπεψέ με, λέει, ὁ γέροντας νά μοῦ δώσει τὸ πλιά μεγάλο σακὶ ἀπὸ τὰ τέσσερα πού σοῦπεψε μὲ τὸ Τριαρθούνη, μὲ τσ' ἄρτους, νά τὸ πάω πίσω στὴν ἐκκλησιά, γιατί ὁ γέροντας τοῦπε νά φέρει μόνο τὰ τρία κι' αὐτὸς τᾶφερε ὄλα κι' ἐδὰ δὲν ἔχει νά κάμει τὴ δουλειά του !

— Νά ! παιδί μου ! ἐκεῖ 'ναι τὰ σακκιά καί ξά-νοιξε¹ ποιό'ναι τὸ πλιά μεγάλο νά τὸ πάρεις, εἶπε ἡ παπαδιᾶ καί συνέχισε τὴ δουλειά της.

Ἔτσι σὲ λίγο ἡ παρέα μὲ τὸ σακκί, χαρούμενη τραβοῦσε γιὰ τὴν «Κατρουλοῦ» . . .

¹ κολίταξε

Ἡ λειτουργία ἐξακολουθοῦσε· ὁ κόσμος ὅλος ἔψαλλέ ὅταν ἦρθε ἡ ὥρα τὸ «Χριστὸς γεννᾶται. . .», οἱ ἄρτοι βλογήθηκαν καὶ μοιράστηκαν καθὼς καὶ τὰ κόλυβα καὶ ἡ ἀπόλυση γίνηκε ὅπως πάντα. Τὸ ἐκκλησιαστικὸν μὲ τὴν εὐχή «ὁ . . . γεννηθέντας Χριστὸς βοήθειά μας. . .» ἔφευγε γιὰ τὰ σπίτια τοῦ ὅπου τὸ περίμενε ἢ σοῦπα τῆς . . . χοιροκεφαλῆς καὶ οἱ «ὀματιές τοῦ χοίρου. . .»

Σὲ λίγο κι' ὁ Παπᾶ Γιωργάκης μὲ τὴ συνοδεία τοῦ Λαδόψωμου καὶ τοῦ Πορτακάλῃ τραβοῦσαν γιὰ τὸ σπίτι τοῦ παπᾶ· αὐτὸς ὅμως εἶχε κάποια ἀνησυχία γιατί δὲν εἶχε γυρίσει ὁ Κοτσυφός, νὰ τοῦ πεῖ ἂν εἶχαν πάει ὅλα τὰ τσουβάλια στὸ σπίτι σωστά· μὰ δὲν ἔλεγε στοὺς ἄλλους τίς ἀνησυχίες του αὐτές. . .

Στὸ δρόμο τοὺς φώναξε ὁ καφετζῆς, τὸ Γιωργιὸ τοῦ Ψαλιδομανώλη, νὰ τοὺς τρατάρει τὸν πρωῖνὸ καφέ, καὶ κάθησαν κι' οἱ τρεῖς τους. Ὁ Λαδόψωμος μιὰ στιγμή ρώτησε τὸν παπᾶ :

— Ἰντα βιάστηκες ἐδᾶ, εὐλοημένε, νὰ πέψεις τὰ σακκιά μὲ τὸν Τριαρθούνη στὸ σπίτι, καὶ δὲν ἀνήμενες νὰ τελειώσει πρῶτα ἡ λειτουργιά κι' ὕστερα ἤθελα τὰ πᾶμε ἐμεῖς ;

— Τὸν τόπο πιάνανε στὸ «ἱερὸ» εἶπε ὁ παπᾶς, καὶ δὲ μ' ἀφήνανε νὰ κάνω τὴ δουλειά μου· μὰ καὶ δὲν ἤθελα νὰ σᾶσε ξαργήσω ἀπὸ τὴ δική σας τὴ δουλειά.

— Ντὰ πόσα σακκιά γεμίσανε ; ρώτησε ὁ Πορτακάλῃς.

— Σωστά τέσσερα γεμίσανε ὡσαμε τὸν πόρο, δυὸ κοκινόλουρα καὶ δυὸ μαυρόλουρα! ἔγω τᾶφερα ἀπὸ τὸ σπίτι.

— Καὶ πῶς δὰ τὰ μοιράσωμε δά; ρώτησε πάλι ὁ Πορτακάλης.

— Δυὸ σακκιά δὰ κρατήξω γώ, εἶπε ὁ παπᾶς, ἓνα γιὰ τὸ σπίτι, κι' ἓνα γιὰ τσοὶ φτωχοὺς καὶ ἀπὸ ἓνα θὰ πάρει ὁ κάθα ἓνας σας . . .

Καὶ σᾶν ἤπιαν τὸν καφέ τους τραβοῦσαν τώρα γιὰ τὴ μοιρασιά . . .

* * *

Τὸ Λαδερὸ καὶ τὸ Γαρδέλι, μόλις ἀπόλυσε ἡ ἐκκλησιά τῶβαλαν τρεχάλα γιὰ τὴν «Κατρουλοῦ», καὶ τρέχοντας μαζί, τὰ λέγανε:

— "Ἄνε τὰ κατάφερε ὁ Κοτσυφὸς καὶ πήρε τὸ σακκὶ μὲ τσ' ἄρτους ἀπὸ τὴν παπαδιά, εἶναι δίκηο νὰ πάρει πλιὰ πολὺ μερδικό! ἔλεγε τὸ Γαρδέλι.

— Κι' ἐγὼ τὸ ἴδιο λέω, εἶπε τὸ Πετσιλιό. Μὰ ποῦ νᾶναι καθισμένοι;

— Στάσου καὶ γὼ δὰ τῶσε σφυρίξω, νὰκούσουνε! εἶπε τὸ Λαδερὸ.

Καὶ βάζοντας τὰ δάκτυλα στὸ στόμα ἔβγαλε τὸ συνθηματικὸ σφύριγμα τὸ γνωστὸ σ' ὄλους τῆς παρέας . . . Μὰ δὲν πήραν καμμιά ἀπάντηση!

— Δὲν τσοὶ γνοιάζει, Θεόψυχά μου, νὰ μοιραστήκανε μεταξὺ τως τσ' ἄρτους κι' ἀπότὶ τὸ βάλανε στὰ πόδια, εἶπε τὸ Πετσιλιό, κι' αὐτὸ τοὺς ἔκαμε νὰ βιάσουν πιότερο τὸ βῆμα τους.

— Δέν τὸ πιστεύω, εἶπε τὸ Γαρδέλι, γιατί μὰ τὸ Θεὸ τὸν ἕνα, ἄνε τὸ κάμανε τουτονά, ὅπου τσοὶ βρῶ δὰ τσοὶ ξεκαυκαλώσω! . . .

— Νά! τσοὶ!¹ φώναξε τὸ Πετσιλιό.

Πραγματικά κάτω ἀπὸ μιὰ ἐληὰ εἶδαν νὰ κάθεται πάνω στὸ τσουβάλι τὸν Κοτσυφὸ, καὶ δίπλα του τὴ Βιτσιλά καὶ μοναχὸ πιὸ πάνω τὸν Κοψαχείλη. . .

Σὰν ἔφτασαν ὡς ἐκεῖ ὁ Κοτσυφὸς τοὺς εἶπε:

— Μὰ ἴντα γενήκετε μωρὲ τοσηνὰ ὦρα; Ἄντέστε μάνι-μάνι νὰ μοιράσωμε καὶ νὰ μισεψώμε² γιατί δὲ γατέχει³ κιανεὶς ἴντα μπορεῖ νὰ μᾶσε γενεὶ! καὶ συμφώνησαν κι' οἱ ἄλλοι.

Ἔλυσαν λοιπὸν τὸ σακκὶ καὶ τὸ ἀναποδογύρισαν γιὰ νὰ χυθοῦν χάμω οἱ ἄρτοι νὰ τοὺς μοιράσουν. Εἶδαν ὅμως κατάπληκτοι ὅλοι ἀπὸ τὸ σακκὶ ἀντὶ γιὰ ἄρτοι πὼς ἔπεφταν . . . κουνουπίδια λάχανα καὶ λαχανίδες. Τί εἶχε συμβεῖ;! Ὅταν ὁ Κοτσυφὸς πῆγε νὰ διαλέξει τὸ πιὸ μεγάλο σακκὶ πῆρε πραγματικά τὸ πιὸ γεμισμένο ποὺ ἐξεῖχε ἀπὸ τὰ ἄλλα ποὺ ἦσαν δίπλα· αὐτὸ ὅμως εἶχε μέσα τὰ λαχανικά ποὺ εἶχε κόψει ὁ παπαῖς ἀφ' ἑσπέρας, ἀπὸ τὸν κῆπο του καὶ τᾶχε γιὰ πούλημα.

— Ἰντᾶναι μωρὲ τουτανέ; εἶπε κατάπληκτο τὸ Γαρδέλι, ἐνῶ οἱ ἄλλοι εἶχαν μαρμαρώσει κι' ἔμειναν ἀμίλητοι μὲ τὰ μάτια καρφωμένα στὰ λάχανα.

Τὸ Πετσιλιό τότε ἄρπαξε τὸν Κοτσυφὸ ἀπὸ τὸ λαιμό.

— Ἰντάκαμες μωρὲ τσοὶ ἄρτους: Αἶ; Ἐμᾶς

¹ Νά τους! ² φύγωμε ³ ξέρει

μωρὲ δὰ γελάσεις; Ἐσὺ μὲ τὸ Λαδερὸ καὶ τὴ Βιτσιλά, ἐχώσετε ποθὲς τοῖ ἄρτους, καὶ γεμίσετε ἀπὸ κιανένα κῆπο τὸ σακκὶ φρυα¹ καὶ καρναμπίθια² καὶ φυλλάδες³, Σ' ἐμᾶς μωρὲ δὰ τὰ περάσετε τουτανά; Λέγε ντελόγο⁴ Ἰντάκαμες τσ' ἄρτους;

Ὁ Κοτσυφὸς πού τᾶχε χαμένα καὶ δὲν ἔβγαζε τὰ μάτια του ἀπὸ τὰ λάχανα, ξεπετάχτηκε πέρα καὶ πῆγε καὶ κάθησε στὴ ρίζα μιᾶς ἀμυγδαλιάς κι' ἄρχισε νὰ κλαίει . . .

— Ἀφήσετέ τονε, μωρέ, ἥσυχο καὶ δὲν φταίει αὐτός, εἶπε ἡ Βιτσιλά. Ἐτουτονά τοῦ βγαίνει κι' ὄλα; Αὐτός μᾶς ἤλεγε ὀλόχαρος σ' ὄλη τὴ στράτα πὼς τὰ κατάφερε νὰ διαλέξει τὸ πλιά μεγάλο σακκὶ γιὰ νᾶχει πλιά πολλοὺς ἄρτους κι' ἐκεῖνο εἶχε μέσα καρναμπίθια! . . .

— Γιὰ κειονά, μωρέ, μᾶς ἤλεγε ὄντο τὰ σήκωνε στὴ στράτα: «Ἐγὼ μωρὲ ἀκούγω καὶ τρίζουνε κειανὰ ποῦναι μέσα!» εἶπε τὸ Λαδερὸ.

Ἦστερ' ἀπ' αὐτὰ τὸ Γαρδέλι καὶ τὸ Πιτσιλιό, ἐπέιστηκαν πὼς δὲν ἔγινε «μπαταξιλικί»⁵, ὁ Κοτσυφὸς ὅμως ἐξακολουθοῦσε νὰ κάθεται καὶ νὰ κρατᾶ σκυφτὸς τὸ κεφάλι του μὲ τὰ δυὸ του χέρια.

Ἐκεῖνη τὴ στιγμή ἐπλησίασε τοὺς ἄλλους καὶ ὁ Κοψαχείλης.

— Αὐτό, μωρέ, ἐγίνηκε θαῦμα! εἶπε. Ὁ Χριστὸς μωρὲ σᾶς ἐτιμώρησε! Τὴν ὥρα μωρὲ, ὅπου ἐγεννούντανε ἐπήγετε νὰ κλέψετε;

¹ Λάχανα ² κουνουπίδια ³ λαχανίδες ⁴ ἀμέσως
⁵ πονηριά

— "Αντε, μωρέ, και σύ, ἐδὰ πού δὰ μᾶσε κάνεις τὸ δάσκαλο, και δὲ θωρρεῖς ἴντα 'πάθαμε' (και κυττάζοντας τὸν Κοτσυφὸ ἐσυνέχισε) ὁ Κοτσυφὸς εἶναι βλάκας! "Αντε, μωρέ, τοῦπε, ἐδὰ πού δὲν μπορεῖς νὰ ξεχωρίζεις τσ' ἄρτους ἀπὸ τὰ λάχανα και τὰ καρναμπίθια! . . .

Σὲ λίγο ὄλοι μαζί παίρνοντας καθένας ἀπὸ ἓνα λάχανο πού τῷτρωγαν στὸ δρόμο, ἐγύριζαν συλλογισμένοι και μὲ σκυμμένα τὰ κεφάλια πίσω στὸ χωριό . . .

* * *

Ἡ παπαδιά δλόχαρη ὑποδεχότανε τώρα τὸν Λαδὸψωμο, τὸν Πορτακάλη και τὸν Παπαῦ ποῦφτασαν ἀπὸ τὸ καφενεῖο. «Καλῶς τους! καλῶς τους!»

Ὁ παπαῦ μπαίνοντας ἔκαμε τὸ σημεῖο τοῦ Σταυροῦ στὴν πόρτα σταυρώνοντας τὸ σπῖτι και εἶπε: «Εὐλόγημένος ὁ ἐρχόμενος ἐν ὀνόματι Κυρίου» και ἀκολούθησαν οἱ εὐχὲς τῶν καντηλανάφτων. «Και τοῦ χρόνου, κερά παπαδιά!»! . . . «Ὁ γεννηθέντας Χριστὸς βοήθειά μας»!

— Ἀμή! εἶπε ἡ παπαδιά, και ὕστερα στράφηκε στὸν παπαῦ: «Κᾶ εὐλοημένε, ἴντα δουλειά τονε δὰ τοῦτηνά, νὰ πέψεις και τὰ τέσσερα σακκιά μὲ τσ' ἄρτους και δὲν ἐκράτηξες νὰ κάμεις τὴ δουλειά σου; ! Πάλι καλά ποῦπεψες τὸν Κοτσυφὸ και πήρε τὸ ἓνα . . .

— Ἰντάκαμε, λέει; εἶπαν κι' οἱ τρεῖς μὲ μιὰ φωνή. "Ἦδωκες σακκί τοῦ Κοτσυφοῦ; πρόσθεσε ὁ παπαῦ.

— "Ὅπως μοῦ παράγγειλες, τοῦπα νὰ διαλέξει τὸ πλιά μεγάλο, και τὸ πήρε κι' ἤφυγε! . . .

“Εμειναν κι’ οί τρεῖς ἀποσβολωμένοι.

— Έγὼ σοῦπεσα τὸν Κοτσυφὸ νὰ τοῦ πεῖς ἂν ἤφερε σωστά τὰ σακκιά ὁ Τριαρθούνης, δὶ νὰ πάρει κιανένα ὁ Θεοκατάρατος! εἶπε ὁ παπᾶς.

— Κι’ ἴντα κάτεχα γώ; ἐτσά ποὺ μοῦπε ἤκαμα! εἶπε ἡ παπαδιά.

— “Ε! τὰ ἄτιμα παιδιά! Κι’ εἶναι πολλή ὥρα ποὺ πῆρε τὸ σακκί, κερά παπαδιά, ρώτησε ὁ Λαδόψωμος.

— Δὲν ἦτονε ἀκόμη πεσμένη ἡ καμπάνα τῆς λειτουργιάς! ἀπάντησε.

— Σηκώσου, μωρὲ Πορτακάλη, εἶπε ὁ Λαδόψωμος, νὰ πᾶ τῶς σοῖ πάρωμε!

— Αὐτὰ δὰ τσ’ ἔχουνε ’δὰ καὶ φαγωμένους!! . εἶπε ἀπελπισμένος ὁ Πορτακάλης.

— Γιὰ ξανοίξετε, εἶπε ὁ παπᾶς, ποῖο σακκί ἐπῆρε ὁ Κοτσυφός.

Σηκώθηκαν τότε κι’ οἱ δυὸ καντηλανάφτες καὶ πῆγαν πρὸς τὴ γωνιά ποὺ ἦσαν τὰ τσουβάλια νὰ κυττάξουν ποῖο πῆραν, μὰ στὴ πρώτη ματιά. ποὺ ἔρριξαν φώναξαν σχεδὸν ταυτόχρονα κι’ οἱ δυό:

— Τὰ σακιά μὲ τσ’ ἄρτους καὶ τὰ τέσσερα εἰν’ ἐπαδά . . .

— Χωρατάδες μᾶσε κάνεις, κερά παπαδιά; εἶπε ὁ Πορτακάλης.

— “Ελα, Παναγία μου Παρθένα μου! ἀπάντησε σταυροκοπούμενη ἡ παπαδιά, μὲ τὰ ἴδια μου τὰ μάτια, εἶδα τὸν Κοτσυφὸ κι’ ἤβγαινε ὄξω ἀπὸ τὴν πόρτα καὶ σῆκωνε τὸ σακκί.

— Ποιὸ σακκί; ρώτησε ὁ παπᾶς.

— Εἴχετε κι' ἄλλα σακκιὰ ἐκεῖὰ κοντά; ρώτησε ὁ Λαδόψωμος.

— Κιαμὲ δὲν εἴχαμε τὸ σακί μὲ τὰ λάχανα; ἀπάντησε ἡ παπαδιά.

— Ἔ! λάθος ἦκαμε ὁ καταραμένος! Κειονὰ ἐπήρε καὶ θάρρεψε πῶς εἶχε μέσα ἄρτους! εἶπε γελώντας ὁ παπᾶς . . .

— Στὴν ὄργη τοῦ Θεοῦ νὰ πάνε τὰ καρναμπίθια. Ἄς τὰ λούνεται! φώναξε ὁ Λαδόψωμος.

Ὅλοι γέλασαν μὲ τὸ πάθημα τοῦ Κοτσουφοῦ, κι' ἔκαμαν ὕστερα τὴ διανομὴ καθὼς τὴν εἶχε κανόνισαι ὁ παπᾶς στὸ καφενεῖο . . .

ΔΗΜΟΚΡΙΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΝΩΣΙΝΟΥ ΧΑΝΙΩΝ

ΟΙ ΣΑΡΑΝΤΑΠΗΧΟΙ

Στὴν ἀνατολικὴ μεριά τοῦ χωριοῦ εἶναι τὸ ξωκλήσι τοῦ «Ἁγίου Γιώργη τοῦ Ψαθα», ἀνάμεσα σὲ ληόφυτα καὶ κήπους. Ἐκεῖ πιστεύουν οἱ χωριανοὶ πὼς εἶναι θαμένοι οἱ «Σαραντάπηχοι», φοβερὰ ξωτικά ποὺ εἶχαν ἀνάστημα σαράντα πῆχες. . . Αὐτὸ τὸ πιστοποιοῦσαν καὶ τὰ κόκκαλά τους ποὺ βρέθηκαν γύρω σὲ κεῖνο τὸ ξωκλήσι— κάτι τεράστιες κῆμες καὶ λεκάνες ποὺ ἀνήκαν ἀσφαλῶς σὲ ἄλογα ἢ ἄλλα μεγάλα ζῶα. . . Τέτια ὅμως ἐρμηνεῖα δὲν ἤθελαν γιὰ κανένα λόγο νὰ τὴν ἀκούσουν οἱ χωριανοὶ ποὺ στὸ κάτω κάτω ἦτανε καὶ. . . ἀνευλάβεια, ἀφοῦ τὰ κόκκαλα βρέθηκαν γύρω στὴν ἐκκλησιά, κι' ἔτσι ὀριστικὰ κατακυρώθηκαν στοὺς «Σαραντάπηχους». . . ἀφοῦ μάλιστα δὲν ἦσαν λίγοι ποὺ τοὺς εἶδαν τὰ μεσάνυχτα νὰ τριγυρνοῦν μέσα στὰ γύρωληόφυτα. . . Μὰ κι' ἓνα σωρὸ ἄλλες φῆμες κυκλοφοροῦσαν σ' ὅλη τὴν περιοχὴ γιὰ τὰ παράξενα αὐτὰ ὄντα. . . Γι' αὐτὸ ἦτανε γνωστὸ πιά πὼς στὸ μέρος ἐκεῖνο «ἐφάντασε». . . κι' ὅσοι περνοῦσαν ἔκαναν τὸ σταυρὸ τους νὰ τοὺς γλυτώσει ὁ Ἅγιος ἀπὸ τοὺς Σαραντάπηχους. . .

* * *

Ἐκεῖ δίπλα στὸ ξωκλήσι ἦτανε ἓνα ἀπὸ τὰ ληόφυτα τοῦ Σπυριδοκωσταντή, τὸ μοναδικὸ ποὺ τοῦ

είχε μείνει δίχως νά μαζέψει τις έληές, γιατί τάλλα τάχε τελειώσει τόν χρόνο εκείνο . . .

Ἄν καί ἦταν παραμονή τῶν Χριστουγέννων ὁ Σπυριδοκωνσταντῆς δέν μποροῦσε νά ἀναβάλει τὸ μάζεμα σὲ κεῖνο τὸ ληόφυτο, γιατί ὁ καιρὸς ἦταν καλὸς καί δέν ἤξερε ἂν μετὰ τὶς γιορτὲς θάπιαναν οἱ χιονιές . . .

Τὸ πρῶτ' λοιπόν, ἦταν στὸ πόδι ὅλη ἡ οἰκογένεια καί μὲ τὸ μουλάρι φορτωμένο τὶς ἀνάπλες, τὰ κοφίνια, τὶς ντέμπλες, τὶς κασοῦνες, τὸ φαγητὸ τῆς ἡμέρας καί στὰ σκαρβέλια δεμένη κι' ἡ κατοίκα, ξεκίνοσε.

Ὁ Σπυριδοκωνσταντῆς πήγαινε μπροστὰ μὲ τὸ μουλάρι καί μὲ μιὰ θεόρατη ντέμπλα στὸν ὄμο καί πίσω ἀκολουθοῦσαν, ἡ γυναίκα του ἡ Ἄνεζήνα μιὰ ἀντρογυναίκα ὡς ἐκεῖ πάνω, ἡ κόρη του ἡ Ροδάνθη, ψηλὸ, ροδοκόκκινο κορίτσι μὲ χαρούμενο πρόσωπο, ὁ Νικολῆς, ὁ πρῶτος τοῦ γιός, ποὺ ἦταν ἀρραβωνιασμένος μὲ τὸ Καλιὸ τοῦ Λουμπούνη καί τὸ Μιχελιὸ τὸ στεροβούζι, ποὺ τέλειωσε φέτος τὸ Δημοτικὸ σκολεῖο, μὲ πολλὰ βάσανα, γιατί δέν ἔπαιρνε τὰ γράμματα, ὅλοι τοὺς μὲ τὰ καλάθια στὸ χέρι καί τὰ ρασίδια μὲ φορεμένες τὶς κουκοῦλες, ἐτραβοῦσαν καθὼς ἔφεγγε πιά, τὸν ἀνηφορικὸ δρόμο πρὸς τὸ «Πασπάρι» ποὺ θὰ τοὺς ἔφερνε στὸ ληόφυτο . . .

Σὲ λίγο ὅλο τὸ «συνεργεῖο» ἦταν πεσμένο στὴ δουλειά : Ἡ Ἄνεζήνα μὲ τὴν κόρη τῆς ἔστρωνε τὶς ἀνάπλες κάτω ἀπὸ τὶς ἔληές γιὰ νά πέφτει πάνω τοὺς ὁ καρπὸς καί νά μαζεύεται εὐκόλα' ὁ Νικολῆς ἀνέβαινε πάνω στὰ δέντρα καί ράβδιζε κατὰ σειρὰ

τά ψηλά κλωνάρια, κι' ὁ πατέρας του ἀπὸ κάτω μὲ τὴν μακρυὰ ντέμπλα του ἐρράβδιζε κι' αὐτὸς τὰ χαμηλότερα κλωνιά· ἡ Ἀνεζήνα πάλι μὲ τὴ Ροδάνθη μάζευε γύρω τὶς ἐληές ποὺ ξέφευγαν πέρα ἀπὸ τὶς ἀνάπλες, γέμιζαν τὰ καλάθια τους καὶ τᾶχυναν στὰ κοφίνια κι' ὕστερα στὰ τσουβάλια. Τὸ Μιχελιὸ βοήθοῦσε κι' αὐτὸ στὸ μάζεμα καὶ μαζί ἐπρόσεχε τὸ μουλάρι καὶ τὴν κατσίκα ποὺ ἦσαν δεμένα στὴν «κάτω πεζούλα» ποῦχε πολὺ χορτάρι.

Ὅλη σχεδὸν τὴν ἡμέρα δὲν ἄκουε κανένας παρὰ τοὺς χτύπους ἀπὸ τὸ ράβδισμα καὶ τὸ τραγούδι τοῦ Νικολῆ ποὺ καθῶς χτυποῦσε τὰ κλαριά ἀνεβασμένος στὰ δέντρα, τραγουδοῦσε τὶς πιὸ παθητικὲς μαντινάδες, ἔχοντας πάντα μὲ τὸ νοῦ του τὴν ἀρραβωνιαστικιά του, τὸ Καλιό.

«Ἐ τοῖ παντέρμες τοῖ ἐληές καὶ
νὰ ξερριζωθοῦνε
Πόσες ἀγάπες κάνουνε ὡς ποῦ να
μαζωχτοῦνε . . .».

— Ν' ἀφίσεις θές μωρὲ τὸ τραγούδι, μόνο ἔχεις ἄλλοῦ τὸ νοῦ σου, καὶ χτυπᾶς ὅπου λάχει τὸ δέντρο καὶ τὸ κατὰσπασες; τοῦ φώναξε μιὰ στιγμή ὁ πατέρας του δείχνοντας χάμω τὰ σπασμένα κλωνιά.

— Κι' ἡ Ἀνεζήνα πρόστεσε:

— Ντὰ δὲ θωρρεῖς καὶ πῶς δὲν πέφτει ἐλῆὰ στὴν ἀνάπλα μόνο σκορποῦνε ἀπόξω γύρου· γύρου ἀποῦ τὸ ζόρε ποὺ βάνει νὰ τῶσε χτυπᾶ;

Ὁ Νικολῆς, ἤξερε πῶς ὁ πατέρας του δὲν ἦτανε καὶ πολὺ εὐχαριστημένος μὲ τὸν ἀρραβῶνα του—

ὄχι «τάξε» πὼς δὲν ἦτανε καλὴ κοπέλλα τὸ Καλιό, γιὰτὶ καὶ νοικοκυροπούλα ἦτανε καὶ φρόνιμη καὶ ὤμορφη, μὰ γιὰτὶ ὁ Νικολῆς ἐβιάστηκε νὰρραβωνιασθῆ καὶ δὲν ἐπερίμενε νὰ νοικοκυρευτῆ πρῶτα ἢ Ροδάνθη, καθὼς ἦτανε ἡ τάξη. Στὶς παρατηρήσεις λοιπὸν αὐτὲς ἀπάντησε :

— Οἱ ἐληές εἶναι ἄγγουρες καὶ πρέπει νὰ τῶσε χτυπῶ γερὰ γιὰ νὰ πεφτουνε καὶ γιὰ κειονὰ σκορποῦνε κιόλα! μὰ αὐτὸ ἀπὸ σᾶσε κάνει νὰ μουρμουρίζετε εἶναι πὼς τραγουδῶ. . . Ντὰ δὲν ἐτραγουδῆτε καὶ τοῦ λόγου σας ὄντον ἤσαστε ἀρραβωνιασμένοι;

— Ναῖσκε! ἀπάντησε ἡ μητέρα του χαμογελώντας καὶ συνεχίζοντας τὸ μάζεμα τῶν ἐληῶν, μὰ ἐμεῖς ὄνταν ἐτραγουδοῦσαμε, δὲν ἐρραβδίζαμε ἐληές. . .

— Τραγούδιε, μωρὲ Νικολῆ καὶ μὴν ἀκοῦς εἶπε γελώντας κι' ἡ Ροδάνθη.

— Ἐτσά! . . . βάνε του φυτῆλι νὰ ρίξει κάτω ὄλη τὴν ἐληά! διαμαρτυρήθηκε ὁ Σπυριδοκωσταντῆς.

* * *

Ἐὄλη ἡ μέρα πέρασε ἔτσι, σχεδὸν δίχως ἀνάπαυση καὶ κατὰ τὸ βράδυ πιά πού εἶχαν τελειώσει ἀφοῦ «λύχινισαν» γέμισαν τέσσερα τσουβάλια ἐληές. Ἐφόρτωσαν ὕστερα τὰ δύο στὸ μουλάρι μαζὶ μὲ τὰ πράγματα καὶ τᾶλλα δυὸ τσουβάλια θὰ τᾶφιναν ἐκεῖ καὶ θὰ γύριζε ὁ Σπυριδοκωσταντῆς νὰ τὰ πάρει μὲ ἄλλη μιὰ στρατιά μὲ τὸ μουλάρι . . .

Ἐὡστόσο ὁμως ἔπρεπε κάποιος νὰ τὰ φυλάξει γι' αὐτὸ ὁ πατέρας του φώναξε στὸ Μιχελιό :

— Έσύ, Μιχελιό, θά κάτσεις νά φυλάξεις τά σακκία καί τήν κατσίκα ἐκειά ποῦναι δεμένη, ὡς πού νά ξαναγυαίρω μὲ τὸ μούλαρι νά σᾶσε πάρω! . . .

Στὴ διαταγὴ αὐτῆ, τὸ Μιχελιό διαμαρτυρήθηκε:

— Δέ! δέ! δέ κάθομαι! Ἐγὼ φοβοῦμαι!

— Ἴντα φοβᾶσαι μωρέ;!

— Τσοί Σαραντάπηχους!

— Ποῦ τσοί θωρεῖς, μωρέ, τσοί Σαραντάπηχους; Γ ἢ κάθεσαι κι' ἄ-

κοῦς τῶ γυναικῶ τσοί κουζουλάδες; Νά κάτσεις καί μιλιὰ! Ἄκοῦς;

Μὲ τὸ ἀπειλητικὸ ὕφος πού ὁ Σπυριδοκωνσταν-

της συνώδεψε την τελευταία διαταγή του, τὸ Μιχαλιὸ ἔπαψε βέβαια τὶς διαμαρτυρίες του, μὰ δὲν ἔπαψαν καὶ οἱ φόβοι του. "Ἐτσι σὰν εἶδε τοὺς ἄλλους νὰ φεύγουν, κάθησε πάνω στὰ τσουβάλια καὶ ἄρχισε νὰ κυττάζει στὴν ἐκκλησιά ἀπ' ὅπου ἦτανε ὁ κίνδυνος νὰ φανερωθοῦν οἱ Σαραντάπηχοι . . . Καὶ μέσ' στοῦ μυαλό του γινότανε τρικυμία ! Θυμότανε τώρα ὅλες τὶς ἱστορίες πού εἶχε ἀκούσει γι' αὐτοὺς πού τοὺς ἔβλεπαν νὰ περπατοῦν μέσ' στὶς ἐληές τὶς νύχτες, μὲ τὶς θεόψηλες ποδάρες τους, κι' ἄρχισε τώρα νὰ κάνει τὸ Σταυρό του. Εἶχε γιὰ καλὰ νυχτώσει καὶ καθὼς κύτταζε, τοῦ φαινότανε πὼς ἔβλεπε σκιές νὰ σαλεύουν μέσα στὰ δέντρα. . . Ἐσηκώθηκε πάνω κι' ἔκανε ἀδιάκοπα τὸ Σταυρό του καὶ μαζί ἦτανε ἔτοιμος νὰ τὸ βάλει στὰ πόδια.

"Ἀξαφνα ἄκουσε πατήματα, ἐκεῖ κοντὰ στὴν ἐκκλησιά κι' ἓνα θόρυβο σὰν νᾶνοιγε ἡ πόρτα της. Πραγματικά ἦτανε ἡ Κορωνοζαμπιά πού γύριζε ἀργὰ ἀπὸ τὸν κῆπο της καὶ πέρασε ν' ἀνάψει τὰ καντήλια τοῦ Ἁγίου, παραμονὴ τοῦ Χριστοῦ καθὼς ἦτανε.

"Ὅταν τὸ Μιχαλιό, μὲ τὴν ἐπαναστατημένη φαντασία του εἶδε καὶ φῶς μέσ' στὴν ἐκκλησιά, ἐπίστεψε ὀριστικά πὼς εἶχαν σηκωθεῖ οἱ Σαραντάπηχοι καὶ μπήγοντας μιὰ ἄγρια ἀναρθηρὴ φωνὴ ἄρχισε νὰ τρέχει ἄσκοπα μέσα στὶς ἐληές. Καθὼς ὁμῶς ἔτρεχε φάνηκε μπροστά του καθαρὰ πιά ἓνας . . . Σαραντάπηχος ! "Ἦτανε ἡ κατσίκα τους πού εἶχε στηριχτεῖ στὰ πεισινὰ της πόδια κ' εἶχε σηκωθεῖ ὄρθια ἀκουμπώντας μὲ τὰ μπροστινὰ σ' ἓνα κλαρί καὶ τρώγοντας τὰ φύλλα του.

"Ἐτσι μὲ τὴ φαντασία του ξαναμμένη καθὼς

ήτανε, βλέποντας και την κατσίκα σ' αὐτὴ τὴ στάση τὴν πήρε γιὰ Σαραντάπηχο, κι' ἄρχισε νὰ τρέχει πιά διαβολεμμένα σταυροκοπούμενο καὶ φωνάζοντας

— «Πάτερ ἡμῶν! Ἄνάθεμά σε Σαραντάπηχε! Χριστὸς γεννᾶται... Ἐχάθηκα μάννα μου! ὦ! ὦ, ὦφου! Ἰντάπαθα.

Στὸ μεταξύ ἡ κατσίκα ποὺ εἶχε λυθεῖ τὸ ἀκολούθησε, τρέχοντας σέρνοντας καὶ τὸ σχοινί της... τὸ Μιχελιὸ ἀκούοντας πίσω του τὰ βήματα τῆς κατσίκας καὶ τὸ θόρυβο τοῦ σχοινοῦ καθὼς σερνότανε τοῦ φάνηκε πῶς τὸ κυνηγοῦσαν ὀλόκληρα τάγματα ἀπὸ Σαραντάπηχους κι' ἔβαλε ὅλη τὴ δύναμή του νὰ τρέχει τόσο, ποὺ οἱ φτέρνες του ἔφταναν στοὺς ὤμους του, ἐνῶ μαζί ἐφώναζε λαχανιαστά:

— «Πιστεῦώ σ' ἓνα θεό»... ὦφου... ὦφου! «ἐν τῇ γεννήσει τὴν παρθενία σου»... «διάλε — διάλε τσ' ἀποθαμένους τως καὶ πιάσανέ με...

Ἔτσι τρέχοντας καὶ μονολογώντας ἔφτασε χωρὶς νὰ τὸ καταλάβει στὸ σπίτι του ὅπου βρῆκε τὸν πατέρα του νὰ ξεφορτώνει ἀκόμη τὸ μουλάρι.

— Ἰντα τρέχει μωρὲ Μιχελιό; τὸ ρώτησε ἀνήσυχος βλέποντάς το κατακόκκινο καὶ ξελαχανιασμένο:

— Οἱ Σαραντάπηχοι!... πρόφταξε νὰ πεῖ καὶ κάθησε ἀποκαμωμένο στὸ κατώφλι...

— Ποιοὶ Σαραντάπηχοι, μασκαρά, κι' ἤφηκες τὰ σακκιά κι' ἤφυγες νὰ μᾶς τὰ πάρουνε;... καὶ βιαστικά καβάλησε τὸ μουλάρι καὶ ξαναγύρισε στὸ χωράφι, ἐνῶ τὸ Μιχελιὸ διηγότανε στὴ μητέρα του καὶ στὴν ἀδερφή του τὴν καταδίωξή του ἀπὸ τοὺς Σαραντάπηχους.....

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Λίγες μέρες πορτοῦ νὰ φτάσουν τὰ Χριστούγεννα ὕστερα ἀπὸ τὸν πόλεμο εἶχα κατεβεῖ στὴν Κρήτη. "Ἐλειπα πολλὰ χρόνια. "Ὅταν ἔφυγα τότε ἀπὸ κεῖ, τὴν εἶχα ἀφίσει μὲ ἐπουλωμένες τὶς παληές πληγές της καὶ μὲ τὴν ἤρεμη καὶ εὐτυχισμένη ἀτμόσφαιρα ποῦ διακρίνει τοὺς ἀνθρώπους της, ὅταν δεν γίνονται πόλεμοι καὶ τὰ σπαρτὰ πρασινίζουν στὰ καλλιεργημένα χωράφια τους, καὶ οἱ ἐληές, οἱ πορτοκαλιές καὶ τ' ἀμπέλια της, μὲ τὴν θάλλουσα σιλουέττα τους, μαρτυροῦν τὴν παρουσία τοῦ εἰρηνικοῦ μόχθου τῆς φροντισμένης τους καλλιέργειας. Τώρα ὅμως εἶχε μεσολαβήσει ἡ Κατοχὴ καὶ οἱ συμφορές της. Τὰ χωριά τὰ πιὸ πολλὰ ἦσαν ἄλλα ὀλότελα καταστρεμμένα κι' ἄλλα ἔφερναν τὰ σημάδια τοῦ Καταχτητή, ποῦ πέρασε. Τὰ χωράφια ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐγκατάλειψη, εἶχαν ἀρχίσει τώρα νὰ καλλιεργοῦνται πάλι, ἀπὸ τὰ λιγοστεμένα χέρια ποῦ ἀφήκε ὁ πόλεμος, ὅμως ἐκεῖνο ποῦ δὲν μπόρεσε νὰ θίξει μήτε ὁ πόλεμος μήτε ἡ Κατοχὴ, ἦτανε τὸ Κρητικὸ κέφι καὶ ἡ φιλοξενία καὶ ἡ καλὴ καρδιά, ποῦ κληρονομημένα μεταδίδονται ἐκεῖ κάτω ἀπὸ τὴ μιὰ γεννιά στὴν ἄλλη. Αὐτὰ καὶ οἱ ἀπαράβατοι νόμοι τῶν θρησκευτικῶν μας ἐθίμων θὰ μείνουν ἀκατάλυτα ὅσο θὰ ὑπάρχει ἡ Κρήτη.

Εἶχα ἀποφασίσει νὰ κάμω κοντὰ στοὺς δικούς

μου τὰ Χριστούγεννα στὴν πολιτεία, πού ἦταν καὶ ἀπαίτησί τους, μὰ ὁ σύντεκνός μου, ὁ Σκοτιδομανώλης, πού ἔμαθε τὸν ἐρχομό μου, ἔφτασε τρεχαπετάμενος» ἀπὸ τὸ χωριὸ νὰ με καλέσει.

— Κᾶ! Ἴντα λογαῖται, σύντεκνε, πὼς δὰ κάμεις Χριστουγεννα στὴ χώρα; Ντὰ νὰ καταλάβης θές πρᾶμμα; Δὲ γατέω γώ! Στὸ χωριὸ σ' ἀνημέουνε τὸ δίχως ἄλλο, ἢ συντέκνισσα κι' ἢ φιλιότσά σου¹ κι' ὅλοι οἱ χωριανοί, νὰ σέ δοῦνε ὕστερα ἀπὸ τοσανὰ χρόνια. Ἐτσὰ δὰ θυμηθῆς καὶ τὰ παληὰ σου καὶ δὰ δῆς καὶ τὰ καταστροφές τοῦ τόπου ἀπὸ τσοὶ Γερμανούς . . .

— Ε! νερθῶ θέλω, σκιᾶς σύντεκνε! Ἐκάντισές με²! Νερθῶ θέλω νὰ σᾶσεδῶ ὅλους!

— Ἐτσὰ γειά σου! Ἴντα μέρα ἔχομε σήμερα; Δευτέρα; Τὴν Πέφτη εἶναι τὰ Χριστούγεννα. Τὸ λοιπὸς τὴν Τετράδη, τὴ παραμονή, δὰ ξανάρθω γιὰ τὸ χατήρι σου μὲ δυὸ μουλάρια νὰ σέ πάρω. Μὰ γιὰ ξάνοι(ξε); Νὰ μὴ μοῦ τὴ σπάσης;

— Ἴντα! κοπέλλια εἴμαστε δὰ σύντεκνε; Ὁ λόγος εἶναι λόγος! . . .

* * *

Ὁ Σκοτιδομανώλης, ὁ σύντεκνός μου, ἦτανε ἕνας καλὸς νοικοκύρης στὸ χωριὸ καὶ καλὸ παληκάρι. Οἱ Γερμανοὶ σ' ὄλη τὴν Κατοχή τὸν κυνηγοῦσαν μὰ αὐτὸς εἶχε διώξει τὰ παιδιά του ἀπὸ τὸ χωριὸ καὶ εἶχε βγεῖ στὸ βουνὸ μὲ δυὸ Νεοζηλανδοὺς πού τοὺς

¹ ἢ βαφτισιμιά σου ² μὲ ἐπεισεσ

φιλοξενοῦσε. Τοῦκαψαν τὸ σπίτι καὶ τὸ ληοτρίβι του, μὰ αὐτὸς σάν ἔφυγαν οἱ Γερμανοὶ τὰ ξανάκτισε πάλι. Λεβέντης χορευτῆς γεμᾶτος κέφι καὶ κλωσύνη...

* * *

Τὴν Τετάρτη κατὰ τὸ ἀπόγευμα ξεκινούσαμε καβάλα σὲ δυὸ μουλάρια γιὰ τὸ χωριό. Ὁ δρόμος ἦταν ἀθλιος κι' ὁ οὐρανὸς ἀπειλοῦσε βροχή, τὸ κρῦο ἀρκετὰ τσουχτερό κι' ὁ σύντεκνος κάθε λίγο ἔβγαζε τὸ μπουκάλι μὲ τὸ κονιάκ καὶ μοῦδινε νὰ πιῶ...

— Νὰ σφίξωμε θέλει μιά, σύντεκνε γιὰ τὸ κρῦο!»
Σ' ὄλο τὸ δρόμο μοῦ μιλοῦσε γιὰ τίς συμφορὲς τῆς Κατοχῆς.

«Ἐκεῖ πού θωρρεῖς, ἔχουνε θαμμένους δέκα, ἀπὸ τοσοῖ τουφεκίσανε» — «Σ' ἐτούτανε τὰ χαλάσματα ἦτανε τὸ μετόχι τοῦ Ἀνεστακωνσταντῆ πού τὸ κάψανε οἱ Γερμανοὶ καὶ σκοτώσανε κι' αὐτὸ καὶ τοσοῖ δυὸ γιούς του».

— Θωρεῖς κεινὲ τὴν πλαγιά; ἐκεῖ ἐκουτσοκορφήσαμε κι' ἐμεῖς, ἀπάνω ἀπὸ ἑκατὸ ἀλεξιπτωτιστές, μὰ ἦσανε πολλοὶ οἱ ἀναθεματισμένοι καὶ δὲν εἶχαμε καὶ τουφέκια, κι' ἐτσά μᾶς ἐπήρανε τὴν Κρήτη ἀλλοιῶς...

* * *

Ἐσουρούπωνε πιὰ ὅταν μπαίναμε στὸ χωριό, μὰ ἀπὸ μακρὰ ἀκόμη ἀκούαμε ἄγριες φωνὲς χοίρων.

— Ἄκοῦς μουγκρές, σύντεκνε; μὲ ρώτησε ὁ Σκο-

τιδομανώλης. "Όλοι σφάζουνε απόψε τσοί χοίρους τως κι' ἔχεις νά φᾶς ἀπάκια καί λουκάνικα καί σύγκληνα ἀποῦ δά σκάσεις.

— "Άκου νά σοῦ πῶ, σύντεκνε! δέν ἔχω σκοπὸ νά ξαναπάθω τὰ ἴδια ποῦπαθα στή βράفتιση τοῦ κοπελιοῦ σου ἀποῦ ἕκατσα μιὰ βδομάδα στοὶ κρεββάτι κι ἤφερα καί γιατρό. Σοῦ τὸ λέω ἀπὸ δά νά μὴ μὲ βιάζεις νά τρωγοπίνω γιατί. Θεόψυχά μου, δά σκωθῶ νά φύγω! Στέ!

— Σκούρα θά τὰ δης, σύντεκνε, νά φύγεις! 'Οζόρες ἦτονε νά σὲ φέρω, μὰ ἐδὰ δά νᾶχεις κακὰ ξεμπερδέματα! Κᾶ ἴντα λογαῖται πῶς δὲ δά περάσωμε ἀπ' ὄλα τὰ σπῖθια τοῦ χωριοῦ νά δοκιμάσουμε τὸ χοῖρο τως; Οἱ ἀνθρώποι τσοί σφάζουνε πρῶτα πρῶτα γιὰ τσοί ξένους; . . . Κι' ἀπόι μὴν φοβᾶσαι τὸ νερό μας εἶναι χωνευτικό . . . Καί μοῦ βιάζεσαι, λέει, καί νά φύγεις! Σοῦ τὸ λέω σύντεκνε! "Άν δὲ περάσουνε τὰ Φῶτα δέν ἔχεις νά τὸ κουνήσεις! . Μὲ κακὸ ἄνθρωπο ἤπλεξες! . . .»

— Μὲ τίς ἀπειλὲς αὐτὲς τοῦ σύντεκνου ποῦ μοῦ ἐπρομηνοῦσαν συμφορὲς, εἶχαμε φτάσει στοὶ σπῖτι. Ἡ συντέκνισσα καί ἡ φιλιότσα μου τὸ Ρηγιὸ μιὰ κοτσάμ' κοπέλλα τώρα μὲ τὰ γελαστά τους πρόσωπα ὀλόχαρες μᾶς ὑποδέχτηκαν.

— Καλῶς ὠρίσετε! καλῶς ἐκοπιάσετε! Μαῦρα μάθια ἐκάμομε νά σᾶσε δοῦμε!

— Νά πᾶ γυρεύεις, γυναῖκα, εἶπε ὁ σύντεκνος κιανένα σκοινὶ νά τόνε δέσωμε γιατί λέει θέλει νά φύγει ὀγλήγορα.

— Ἰντάκαμε λέει; ἐφώναξε ἡ συντέκνισσα ἀγριε-

μένη, κακό τόπο ἐδιάλεξες σύντεκνε νᾶρθεις, ἄνε βιάζεσαι. Μὰ ὡς φαίνεται τὸ λές στὰ χωρατὰ . . .

* * *

Τὸ φαγοπότι ἄρχισε μὲ ὀρεκτικὰ τσικουδιὰ 90 βαθμοὺς καὶ σταφίδες, ἀμύγδαλα καὶ καρύδια καὶ . . . «πῖνε σύντεκνε» καὶ ἐξελιχτηκε σὲ σαρακοστιανὰ φαγητὰ λόγῳ τῆς σαρακοστῆς μὲ χοχλιοὺς καὶ χόρτα καὶ κρασί πρωτάνοιχτο, γιὰ τὸ χατήρι μου» . . .

— «Τῆ ταχινή θὰ βγάλουμε τὸ ἄχτι » ἐβεβαίωσε ὁ σύντεκνος ὀδηγώντας με στὴν καλοστρωμένη «πεζούλα» κοντὰ στὸ τζάκι.

— "Ανηθές κι' ἄλλη ἀνάπλα σύντεκνε νὰ μοῦ τὸ πῆς, εἶπε ἡ συντέκνισσα καληνυχτίζοντάς με, κ' ἐμεῖς δὲ δά κοιμηθοῦμε ἀπόψε, γιὰτὶ δὲν ἐτελειώσαμε τὴ δουλειές μας».

* * *

Καὶ πραγματικὰ πολλὴ ὥρα ὡς ποὺ νὰ μὲ πάρει ὁ ὕπνος ἄκουα στὴ διπλανὴ κάμαρα νὰ τεμαχίζουν τὸ χοῖρο, νὰ γεμίζουν τὰ λουκάνικα καὶ ἔξω στὴν αὐλὴ νὰ φουρνίζουν καὶ νὰ ξεφουρνίζουν τὰ φτάζυμα ποὺ μοσκοβολοῦσαν . . .

* * *

«—Βάστα, σύντεκνε, κι' οἱ καμπάνες παίζουνε!
Ὁ σύντεκνος ἢ συντέκνισσα καὶ τὸ Ρηγιό, νύχτα

ἀκόμη εἶχαν τελειώσει τὶς δουλειές τους καὶ φοροῦσαν κιάλα τὰ γιορτινά τους.

Κι' ὄλοι μαζί σὲ λίγο ξεκινούσαμε γιὰ τὴν ἐκκλησία. Στὸ δρόμο ὁ σύντεκνος μὲ ρώτησε :

— Θαρρῶ πὼς ψάλλεις σύντεκνε ;»

— Δὲν ἤκαμα ποτέ μου τέθια δουλειά! σύντεκνε!

— Ντά πὼς ἤψαλες στὴ βάφτιση τὸ «Ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε» ;

— Αὐτὸ τὸ πρωτόλεγε ὁ παπᾶς κι' ἀκολουθοῦσα κι' ἐγώ . . .

— Δὲ γατέω γὼ ἀπόψε δὰ πεῖς τὸ «Χριστὸς γεννᾶται». Στὸ χωριὸ εἶναι παληὸ ἔθιμο νὰ τὸ πρωτολέη ὁ ξένος ποὺ βρίσκεται στὴν ἐκκλησιά.

— Καί σὰ δὲ κατέω νὰ ψάλλω ;

— Σὲ μένα δὰ τὰ λὲς ἐδὰ σύντεκνε τουτανά ; Νὰ τὸ πεῖς θὲς καὶ δὰ πιεῖς καὶ κρυγιὸ νερό !

Ἐνόμισα πὼς ἀστειευότανε, μὰ μόλις μπήκαμε στὴν ἐκκλησία καὶ ἀνάψαμε τὰ κεριὰ μας καὶ προσκυνήσαμε ὁ σύντεκνος μ' ἄρπαξε ἀπὸ τὸ χέρι καὶ σπρώχνοντας τὸν κόσμο μὲ ὠδήγησε ὡς τὸ χορὸτῶν ψαλτῶν ποὺ ἔψαλλε κείνη τὴν ὥρα τὸν Ὅρθρο. Ἐφώναξε τότε τὸν ἐπὶ κεφαλῆς ψάλτη καὶ τοῦπε μὲ σιγανὴ φωνή: «Νὰ σοῦ συστήσω τὸν σύντεκνό μου. Εἶναι ὁ ξένος μας ἀπόψε, μόνο βάλε τονε στὸ στασίδι νὰ πῆ τὸ «Χριστὸς γεννᾶται . . .» Μοῦ φάνηκε πὼς ἔπεσε ἡ ἐκκλησία καὶ μὲ πλάκωσε. Ἄρχισα νὰ διαμαρτύρωμαι στὸν ἀρχιψαλτη: «Σᾶς βεβαιῶ πὼς δὲν ξέρω! δὲν ἔψαλλα ποτέ μου . . .» Μὰ ὁ σύντεκνος θυμωμένος ἐπενέβη: «Μὴ τὸν ἀκοῦς! αὐτὸς κάνει τὰ μουτσουτσούνια του! » καὶ ἀπομακρύνθηκε ψιθυ-

ρίκοντας στους εκκλησιαζομένους που πλησίαζε: «Ο σύντεκνός μου δά πει άπόψε τὸ Χριστὸς γεννᾶται! . . .

Ποτὲ στὴ ζωὴ μου δὲν εἶχα βρεθεῖ σὲ δυσκολώτερη θέση. Προσπάθησα νὰ πείσω τὸν ἀρχιεπίσκοπο ἄλλη μιὰ φορά πὼς δὲν ξέρω νὰ ψάλλω, ἀλλὰ αὐτὸς μὲ κύτταζε μὲ εἰρωνικώτατο βλέμμα χαμογελώντας, σὰν νὰ μου ἔλεγε « . . . ἀλ-

«Ο ἰδρωτὰς ἔτρεχε ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου.

λοῦ νὰ τὰ λές αὐτά . . . » Ἡ καταδίκη ἦταν ὀριστική ἔπρεπε νὰ πῶ τὸ τροπάρι! Στὸ μεταξὺ τὸ πυκνὸ ἐκκλησίασμα εἶχε πληροφορηθεῖ χάρις στὴ φροντίδα

τοῦ συντέκνου μου τὸ . . . μελούμενο γεγονός, καὶ με κύτταζαν ὄλοι ἄντρες καὶ γυναῖκες. Ἐξαφνα ὁ ἀρχιψάλτης μοῦ φώναζει: «ἔτοιμος, ἐγὼ δὲ κρατῶ τὸ ἴσο» καὶ μοῦ παρουσίασε ἀνοιχτὸ ἓνα βιβλίο με νότες ἐκκλησιαστικὲς ποὺ δὲν καταλάβαινα τιποτέ! «Ὁμπρός», μοῦ φώναξε ἐπιτακτικά. Ὁ ἰδρώτας ἔτρεχε ἀπὸ τὸ πρόσωπό μου ποτάμι, τὰ εἶχα κυριολεκτικῶς χαμένα. Ἐνοιωθὰ ὄλα τὰ μάτια νᾶναι καρφωμένα πάνω μου καὶ νὰ με κυττάζουν, καὶ ἄνοιξα τὸ στόμα μου: Θεῖα ἔμπνευση μοῦ θύμησε πάνω κάτω τὸν ἦχο στὴν ἀρχή . . . «Χριστὸς γεννᾶται» φώναξα με δύναμι καὶ σὰ νὰ πῆρα θάρρος τράβηξα παρακάτω ὅταν ἀκούω τὸν ἀρχιψάλτη νὰ μοῦ λέει: «Πρόσεχε, ἤλλαξες τὸν ἦχο!» «Βόηθα μωρὲ διάολε!» τοῦ λέω καὶ . . . τὸ ἀποτέλειωσε αὐτός . . .

Τὸ ἐκκλησιασμα στὴν ἀρχὴ φάνηκε ἔκπληχτο, μὰ ὕστερα ἄρχισαν ὄλοι νὰ κρυφογελοῦν καὶ νὰ με κυττάζουν σὰ νὰ μοῦλεγαν. «Μὲ τὸ ὑγεῖς σου!»

* * *

Εἶχα χάσει τὸ κέφι μου κι' εὔρισκα τὸν ἑαυτό μου μειωμένο· μὰ κι' εἶχα μετανοιώσει ποὺ ἄκουσα νᾶρθω στὸ χωριό. Ὁ σύντεκνος βέβαια δὲν μοῦκαμε λόγο γιὰ τὴν ψαλτικὴ μου ἀνικανότητα, οὔτε οἱ ἄλλοι στὸ σπίτι, μὰ μόλις καθήσαμε στὸ πλούσιο τραπέζι ποὺ μᾶς περιμένε ἀντὶ ἄλλης προσευχῆς ὁ σύντεκνος ἀρχισε με μελωδικώτατη φωνὴ κάνοντας καὶ τὸ σταυρό του νὰ ψάλλει σοβαρότατα τὸ «Χριστὸς γεννᾶται . . .» Ὅταν τέλειωσε μοῦ φάνηκε πὼς χαμο-

γελοῦσε μὰ δὲν πρόφτασα νὰ τὸ καλοσκεφτῶ γιατί ἢ συντέκνισσα μοῦ σέρβιρε σ' ἓνα τεράστιο πιάτο τῆ μισῆ χοιροκεφαλῆ λέγοντας: «Ὁλη δὰ τῆ φᾶς σύντεκνε!» Τὸ ποτῆρι μου δὲν πρόφτανε ν' ἀδειάσει κι' ὁ σύντεκνος τὸ ξαναγέμιζε ἀμέσως λέγοντας χαρακτηριστικά. «Πίνε σύντεκνε νὰ πάει ἡ πίκρα κάτω!» Ἔκανα φυσικά πῶς δὲν πρόσεχα αὐτὴ τὴν παραπετριά κι' ἐπρόσεχα τὴν ἀτέλειωτη σειρά τῶν πιάτων ποὺ σῶριαζε μπροστὰ μου ἢ συντέκνισσα ἀπὸ ἐκλεκτότατα φαγητά... Εἶχα χορτάσει, εἶχα παραφάει μάλιστα ὅταν ἄρχισαν νὰ καταφτάνουν οἱ προσκλήσεις.

«— Νὰ πάρεις λέει τὸ σύντεκνό σου καὶ νὰ περάσετε ἀπὸ τὸ σπίτι νὰ πάρετε ἓνα μεζέ!»

Ὁ Μεζὲς αὐτὸς ἐσήμαινε ἓνα ἄλλο ὀλόκληρο τραπέζι ποὺ ἔπρεπε νὰ τὸ «τιμήσεις» τρώγοντας πιᾶτα ὀλόκληρα καὶ πίνοντας ἀδιάκοπα! Καὶ δὲν εἶχε τελειώσει ἡ πρώτη πρόσκληση καὶ ἀκολούθησε καὶ δεύτερη καὶ τρίτη.

— Νὰ πᾶμε θέλει σ' ὄλους, σύντεκνε, εἶπε ὁ Σκοτιδομανῶλης ἐτοιμαζόμενος...

— Νὰ πᾶμε νὰ δοκιμάσουμε τὸ χοῖρο τως καὶ νὰ τῶσε ποῦμε καὶ τὸ «Χριστὸς γεννᾶται, εἶπε ὁ σύντεκνος μειδιῶντας, μόνο βάστα ἀπάνω!

— Γιὰ ὄνομα τοῦ Θεοῦ σύντεκνε, ἐγὼ πάω νὰ σκάσω ἀπὸ τὸ χορτασμό καὶ μοῦ λές;

— Θωρρεῖς τῆ τῆ διχαλόβεργα, ὅ,τι σοῦ λένε νὰ κάνεις! ἀκοῦς! μοῦ ἀπήνησε ἀπειλητικός.

Ἐπήγαμε βέβαια καὶ στὸ πρῶτο καὶ στὸ δεύτερο σπίτι ὅπου ἀντικρύσαμε τραπέζια στρωμένα μὲ τοῦ

κάθε είδους χοιρινούς μεζέδες και ἄρχισα νὰ πιστεύω μὲ τὴν ἐπιμονὴ ὄλων νὰ τρώγω και νὰ πίνω, ὅτι ὀριστικά θὰ ἐξουθενωθῶ . . .

“Ὀλη σχεδὸν ἡ μέρα ἐπέρασε σὲ τέτοιου εἴδους ἐπισκέψεις . . . Ναρκωμένος ἀπὸ τὸ φαγητὸ και τὸ πιότὸ ἔσερνα τὰ πόδια μου, ὅταν ἀποφάσισα νὰ προσπαθῆσω νὰ γλυτώσω.

— Σύντεκνε, τοῦ εἶπα, ἡ κεφαλὴ μου πονεῖ και καλὰ ἔναι μπλεῖὸ νὰ πᾶμε στὸ σπίτι.

— “Ἰντὰ καμε, λέει; Ἐμεῖς δὰ πᾶμε δὰ στοῦ Νιτρετονικόλη τὸ σπίτι ἀποῦναι ὁ πρῶτος κυνηγὸς τοῦ χωριοῦ και δὰ . . . φᾶμε λαγούς και πέρδικες, μόνο, σάλευγε! κι’ ἄνε πονεῖ ἡ κεφαλὴ σου νὰ πᾶς νὰ τὴ βάλεις ἐκεῖ ἐποκάτω στὴ βρύση και μὲ τὸ κρυγιὸ νερὸ δὰ ξεπονέσει! . . .

* * *

“Ὀταν πιά κατὰ τὸ δειλινὸ, ἐφτάσαμε στὸ σπίτι ἐγὼ εἶχα πάρει ὀριστικὴ ἀπόφαση: Θὰ τὸ σκοῦσα κρυφὰ και θὰ πῆγαινα στὸ πρῶτο χωριὸ ἀπ’ ὅπου θᾶπαιρνα ἓνα μουλάρι νὰ μὲ πάει στὴ χώρα . . .” Ἐτσι ἀφοῦ ἀναπαύτηκα λίγο στὸ σπίτι κι’ ἐπωφελήθηκα τῆς προσωρινῆς ἀπουσίας τοῦ συντέκνου μὲ πρόφαση πὼς θὰ πῆγαινα στὰ περβόλια νὰ μοῦ φυσηξει ἀέρας ἄρχισα νὰ τρέχω τὸν κατήφορο. Φαίνεται ὅμως πὼς μ’ εἶδε κανένας χωρικὸς καθὼς ἔφευγα και εἰδοποίησε τὸν σύντεκνο. Ἐτσι καθὼς βιαστικά ἐξακολουθοῦσα τὸ δρόμο μου ἄκουσα τίς φωνές τοῦ συντέκνου ἀπὸ ψηλά πού εἶχε πάρει μαζί του κι’ ἄλ-

λους χωριανούς και καθώς με καλοῦσαν νά γυρίσω, μ' ἔβαλαν στις πετριές και μοῦ πετοῦσαν τεράστιες κοτρῶνες κ' ἡ φωνή τοῦ συντέκνου ἀντιλαλοῦσε: «Γύρισε σύντεκνε, κ' ὁ Τυροδημήτρης ἔχει ἀπόψε χορό». Καί οἱ ἄλλοι προσθέτανε: «Ἄντες νά μάσε ψάλλεις πάλι τὸ «Χριστὸς γεννᾶται...» Ἐγὼ ὅμως εἶχα γλυτώσει ὀριστικά γιατί ἀπὸ τὴ μιά μεριά εἶχα ξεμακρύνει πολὺ κι' ἀπὸ τὴν ἄλλη οἱ διώκτες μου δὲν στεκόντουσαν στὰ πόδια τους ἀπὸ τὸ πιετὸ και δὲν μπορούσαν νά με κυνηγοῦν . . .

Ο «ΕΚΑΤΑΛΑΒΕΣ ΔΗΛΑΔΗ...»

Ἐκείνη τῆ χρονιά — πού λέτε — ὁ χειμώνας ἦτανε πολλά βαρύς! Ὁ «Σταυρός», τὸ ψηλὸ βουνό, ἀγνάντια στὸ χωριό, ἦτανε κατάλευκο ἀπὸ χιόνι, ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ Νοέμβρη ἀκόμη καὶ τώρα πού τέλειωνε πιά ὁ Δεκέμβρης ἀπὸ μέρες τῶχε κατεβάσει καὶ στὸ χωριό καὶ στὸ κάμπο καὶ τὰ εἶχε σκεπάσει ὄλα τόσο, πού ἀπὸ τὸ βάρος ἔσπαζε τίς ἐληές καὶ τὰ ληόφυτα ἦσαν γεμᾶτα ἀπὸ ἐληόκλαδα, . . .

Οἱ χιονισμένες καμινάδες τῶν σπιτιῶν ἔστελναν τοῦφες τοῦφες τὸν καπνὸ σὲ μιὰ μουντὴ ἀτμόσφαιρα καὶ στὰ στενὰ σοκάκια τοῦ χωριοῦ κυκλοφοροῦσαν λίγοι ἄνθρωποι, κουκουλωμένοι στὰ «ρασίδια» ἢ κρατοῦσαν φτυάρια καὶ ξεχιόνιζαν τίς πόρτες τους.

«— Ὁ ὀφειτὴνὸς χειμώνας δὲν ἐξαναγίνηκε. . . Μεγάλη καταστροφή δὰ κάμει στὸ ἐληές» ἔλεγαν κι' ἦσαν συλλογισμένοι οἱ ἄνθρωποι.

* * *

Εἶχαν ξημερώσει Χριστούγεννα καὶ οἱ χωριανοὶ ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκκλησία εἶχαν μαζευτεῖ στὰ σπίτια τους δίπλα στὰ τζάκια ὅπου ἔκαιαν ληόκλαδα χλωρὰ πού μὲ τοὺς ἄφθονους καπνοὺς πού ἔβγαζαν, κά-

πνιζαν τὰ λουκάνικα καὶ τὰ χοιρομέρια ποὺ κρεμόντουσαν στὶς καπνοδόχες· πολλοὶ μάλιστα προτιμοῦσαν νὰ καῖν χλωρὲς φασκομηλιᾶς γιὰ τὸ ἄρωμά τους ποὺ θὰ τόδιναν καὶ στὰ λουκάνικα. Μέσα στὴν κουζίνα κατατεμαχιζότανε ὁ χοῖρος σε μικρὰ κομμάτια γιὰ νὰ ψηθοῦν ὕστερα σὲ μεγάλα καζάνια καὶ νὰ γίνουν τὰ «σύγληνα», ποὺ τὰ ἔβαζαν μέσα σὲ κιούπια καὶ ἐξασφάλιζαν ἔτσι τὸ κρέας τοῦ χειμῶνα τοὺς οἱ χωρικοί . . .

Δίπλα πάλι τεμαχιζότανε καὶ τὰ λίπη καὶ τὰ «βασιλικά» γιὰ νὰ τὰ βράσουν κι' αὐτὰ καὶ νὰ βγάλουν τὴ «γλήνα» ποὺ ἀντικαθιστᾷ τὸ βούτυρο τῆς χρονιάς καὶ τὰ ὑπόλοιπά τους—οἱ τσιγαρίδες, ἦσαν καλὸς μεζὲς γιὰ τὸ κρασί . . .

Πάντα σὰν ἔκανε τέτιο κρῦο σὰν τὸ σημερινὸ ἔπιναν βραστὸ κρασί ποὺ μέσα του ἔρριχναν ἄφθονο πιπέρι. Τὸ ἔπινε ὄλη ἡ οἰκογένεια, ἀκόμη καὶ τὰ μικρὰ παιδιά γιὰ νὰ ζεσταθοῦν . . .

Ἄλλες χρονιᾶς ποὺ τὸ κρῦο ἦτανε λιγώτερο καὶ δὲν χιόνιζε τὰ Χριστούγεννα, οἱ ἄντρες ἀλληλο-ἐπισκεπτόντουσαν τὰ σπίτια γιὰ νὰ εὐχηθοῦν καὶ νὰ δοκιμάσουν τοὺς ὀρεκτικοὺς χοιρινοὺς μεζέδες, ποὺ οἱ οἰκοκυρὲς ἐφιλοτιμοῦντο νὰ παρασκευάζουν πικάντικους κατὰ πολλοὺς τρόπους, γιὰ νὰ τραβοῦν τὸ κρασί . . . Ἐφέτος ὅμως τὸ διαβολεμένο αὐτὸ κρῦο, δὲν ἄφινε κανένα νὰ κουνήσει ἀπὸ τὸ σπίτι του, ὅπου καὶ γλεντοῦσε μὲ τοὺς δικούς του . . .

Ὁ Χατζῆς

Οἱ μόνοι ποὺ ἀψηφοῦσαν τὴν παγωνιά ἦσαν οἱ

«καλαντηστάδες» — μικροί διαβόλοι — φτωχόπαιδα — πού γυρνούσαν στὰ χιονισμένα σοκάκια χτυπώντας τις πόρτες, ξυπόλυτα ἢ σέρνοντας ξύλινα παληοτσόκαρα πού γλυστρούσαν πάνω στο χιόνι, καί συχνά τὰ ξάπλωναν κάτω, πράγμα πού τᾶκαναν ἄλλοτε νά γελοῦν κι' ἄλλοτε νά βλαστημοῦν... Για παλτό καί ἀδιάβροχο κρεμοῦσαν ἀπό τὸ κεφάλι τους ἕνα τσουβάλι ποῦ μέ κατάλληλο δίπλωμα ἐσχημάτιζε εἶδος κουκούλας καί... ἐφάντάζοντο πὼς μ' αὐτὸ ἐσκέπαζαν τὰ κουρελιασμένα ροῦχα τους καί πὼς προφυλασσότανε ἀπὸ τὸ κρῦο καί τὸ χιόνι, στὴν πραγματικότητα ὅμως ἦσαν μούσκεμα ἀπὸ τὸ χιονόνερο, μὰ δὲν τὰ ἐμελλε γι' αὐτό...

Τὰ χαρούμενα προσωπάκια τους ἦσαν ὀλοκόκινα καθὼς χτυποῦσαν τις πόρτες καί ρωτοῦσαν τὸ : «**Νὰ τὰ ποῦμε;**» Κι' οἱ πόρτες ἀνοίγαν λοιπὸν καί τᾶλεγαν, κι' ἔπερναν τις δεκάρες καί τὰ «καλοχερ-κία»¹ καί τὰ ξεροτήγανα καί τὰ λουκούμια πού τὰ ἀποθήκευαν σ' ἕνα «ντρουβᾶ» πού τὸν κρατοῦσε ὁ πιὸ φάλτσος τῆς παρέας πού δὲν τοῦ ἐπέτρεπαν νά... «τὰ λέει»... γιὰ νά μὴ τοὺς τὰ... χαλᾶ...

*Ἐτσι γυρνώντας τις πόρτες χτύπησαν καί στο σπίτι τοῦ Χατζῆ ἐνὸς σοβαροῦ μὰ καί εὐθύμου τύπου νοικοκυραίου, μὲ σχετικὴ μόρφωση τῆς ἐποχῆς, πού τὴν ἐπέδειχνε χρησιμοποιώντας τὴν φράση «**Μὰ τὸν Θεὸ δηλαδὴ ἐκατάλαβες**» καί πού τὴν ἐπανελάμ-

¹ Για τὴν «καλὴ χέρα» ἔδιναν σῦκα, σταφίδες, ἀμύγδαλα φουντούκια κλπ.

βανε συνεχώς στις κουβέντες του κάνοντάς της μεγάλη κατάχρηση και προφέροντάς την με στόμφο και σοβαρότητα.

“Όταν λοιπόν ἄκουσε τὰ παιδιὰ νὰ χτυποῦν τὴν πόρτα του καὶ τὰ «τρίγωνα» εἶπε στὴν γυναῖκά του :

— Ἐκατάλαβες δηλαδή Χατζήνα ; τοὶ διαδόλους αὐτούς, μὰ τὸν Θεόν, δὲν τοὶ πιάνει τὸ κρῦο, ὅσο καὶ νᾶναι.

— «Νὰ τὰ ποῦμε ;» ρώτησαν τὰ παιδιὰ.

— Νὰ τὰ πῆτε δηλαδή διαολοκόπελλα ! ἀπάντησε ὁ Χατζῆς.

* * *

Ἐξω ὅμως ἀπὸ τοὺς μικροὺς «καλαντηστάδες» ἦσαν καὶ μιὰ παρέα ἀλήτικων τύπων τοῦ χωριοῦ, ποὺ κάθε χρόνο γύριζαν καὶ «τὰ λέγανε» . . .

Τὴν παρέα αὐτὴ τὴν ἀποτελοῦσαν ὁ Κάυτης, ὁ Καζούρης, ὁ Φιαγκούσης καὶ ὁ Βράκας, φτωχοὶ διαβόλοι καὶ γνωστοὶ σ' ὅλο τὸ χωριὸ γιὰ τὴν ἀλητοσύνη μὰ καὶ τὴν πονηροεξυπνάδα τους. Ἀξούριστοι, κουρελῆδες, κουκουλωμένοι μὲ τσουβάλια καὶ ξεσχισμένα «ρασιδία» καὶ μισοξυπόλυτοι, γύριζαν στοὺς δρόμους τουρτουρίζοντας κοντὰ ὁ ἕνας στὸν ἄλλο καὶ «τᾶλεγαν» λοιπὸν κι' αὐτοί, μὰ τόσο φάλτσα ποὺ ἔσκαγαν στὰ γέλια μικροὶ καὶ μεγάλοι σὰν τοὺς ἄκουγαν. Ἐλεγαν ἕνα εἶδος κάλαντα δικά τους ποὺ καλὰ-καλὰ δὲν καταλάβαινες τί ἔλεγαν.

Ὁ Καυτῆς ἦτανε μπάσος στὴν παρέα, σὰν νὰ ποῦμε, κι' ἔβγανε φωνὴ σὰν νὰ χτυποῦσες σπασμένο πιθάρι.

Ὁ Βράκας πάλι τραγουδοῦσε τὰ κάλαντα στὸ

σκοπό τοῦ «Πάρε με Ἀντριάννα μου» κι' ὁ Φιαγκούσης ἦτανε ὁ τενόρος τῆς παρέας· ἔβγαине τόσο ψηλά τὴ φωνή του πού ἔμοιαζε κράξιμο τοῦ πετεινοῦ κι' ἅμα ἔφτανε πολὺ ψηλά, ἔσπουσε καὶ τὰ παραιτοῦσε στὴ μέση καὶ τέλος ὁ Καζούρης τὰ τραγουδοῦσε μὲ μιὰ ψιλὴ φωνίτσα σὰν τοῦ πουλιοῦ καὶ «τᾶλεγε» στὸν ἦχο τοῦ «πηδηχτοῦ» . . .

Ἡ παρέα ἄρχιζε τὴν περιοδεία τῆς ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀπόλυση τῆς ἐκκλησίας καὶ ὄλο τὸ χωριὸ τὴν περίμενε ἰδιαίτερα καὶ τίς εἶχε ἐτοιμάσει τὸ κρασί καὶ τὸν χοιρινὸ μεζέ, γιατί ἤξεραν πὼς οἱ καλαντηστάδες αὐτοὶ εἶχαν μεγάλη ἀπέχθεια στὰ γλυκὰ καὶ τὰ «καλοχερῖκια» . . .

Ἄρχιζαν λοιπὸν ἀπὸ τὸ πρωὶ πίνοντας ὅσο ἤθελαν σὲ κάθε σπῖτι καὶ προχωροῦσαν στίς πόρτες ὥσπου ὀλομέθυστοι πιά σταματοῦσαν ἀνίκανοι νὰ σῶρουν τὰ πόδια τους, καὶ στὴν πόρτα πού γινότανε τὸ ἀναγκαστικὸ τους σταμάτημα, ἔκαναν ἓνα σταυρὸ μὲ κάρβουνο, γιὰ νὰ θυμοῦνται ὡς ποῦ φτάνανε, ὥστε νὰρχίσουν ἀπὸ κεῖ τὴν περιοδεία τους τὴν Πρωτοχρονιά, καὶ ὕστερα ἀλληλοκρατούμενοι καὶ παραπατώντας τραβοῦσαν γιὰ τίς τρύπες τους . . .

Ἡ Χατζῆς ἰδιαίτερα συμπαθοῦσε τὴν παρέα αὐτὴ πού τὸν διασκέδαζε καὶ καθὼς περνοῦσε ἡ ὥρα καὶ δὲν φαινότανε ἀνησυχοῦσε κι' ἔλεγε στὴ γυναῖκα του :

— Δηλαδή μὰ τὸν Θεόν, ἑκατάλαβες ἐτσὰ πού ἀργεῖ ἡ παρέα τοῦ Καυτῆ νὰ φανεῖ ὀφέτος, φοβοῦμαι, μὰ τὸν Θεόν πὼς ἔχουν βαρμένο . . . τὸ Σταυρὸ . . ἑκατάλαβες; (ἐννοώντας πὼς εἶχαν κιόλα μεθύσει κι' εἶχαν διακόψει τὴν περιοδεία τους) . . .

— “Οἱ δά, καί τοῦ λόγου σου, ταχινή ’ναι ἄκομη, ἀπάντησε ἡ Χατζήνα.

— Ἐκατάλαβες, δηλαδή, συνέχισε ὁ Χατζής, ἄν δέν τσ’ ἀκούσω κάθα χρόνο δέν κάνω καλά Χριστοῦγεννα, μὰ τὸν Θεόν.

— “Ὅπου νᾶναι, δά φανοῦνε, τὸν ἡσύχασε ἡ γυναίκα του.

Καί πραγματικά σέ λίγο φάνηκε στήν ἄκρη τοῦ σοκακιοῦ σά μιὰ μᾶζα κινούμενη, ἡ παρέα τρικλιζοντας, σκυφτοί καί χουχουλίζοντας τὰ χέρια τους καί βρίσκοντας ἀνοιχτή τὴν πόρτα τοῦ Χατζή, μπήκαν κι’ ἄρχισαν ν’ ἀνεβαίνουν τὴ σκάλα μὲ ἀγκομαχητά, ὥσπου ἔφτασαν στὸ κεφαλόσκαλο ὅπου τοὺς ὀποδέχτηκε ὁ Χατζής :

— Ἀργήσετε, δηλαδή ὀφέτος νὰ μοῦ κοπιάζετε, μὰ τὸν Θεόν...

— Νά... νά... τὰ... ποῦ... ρώτησε ὁ Καυτῆς, ἐνῶ οἱ ἄλλοι γρύλλισαν κι’ ὁ Φιαγκούσης ἔσχημάτισε ἓνα τρομερὰ βλακῶδες μειδίαμα, καί σύγχρονα ἐτοιμαζότανε νὰ τρυπώσουν μέσα.

— Στὴν κατάσταση, δηλαδή ἑκατάλαβες, ποῦ εἶστε σεῖς, δι’ ἄλλαντα, μὰ μου δὲ νὰ μιλήσετε δέν μπορεῖτε, μὰ τὸν Θεόν, μόνο ἐμπῆτε μέσα νὰ σᾶσε κεράσει ἡ Χατζήνα καί νὰ βάλετε τὸ Σταυρὸ στὴν πόρτα μου, κι’ ὕστερα νὰ «πᾶ, κουλουκιαστεῖτε»¹ ἑκατάλαβες;...

* * *

“Ὑστερα ἀπὸ τὸ μεσημέρι ὁ καιρὸς φάνηκε πῶς

¹ νὰ κοιμηθῆτε σὰν τὰ κουτάβια (κουλούκια).

καλυτέρεψε και ὁ Χατζῆς ἀποφάσισε νὰ πάει στοῦ καφενεῖο . . .

— Ἐκατάλαβες, δηλαδὴ Χατζῆνα, ἐσικίλντισα¹ μὰ τὸν Θεὸν και δὰ πάω μιὰ ὀλιὰ² στοῦ καβέ, νὰ περάσει δηλαδὴ ἡ ὥρα μου και ἐγλύκανε ὁ καιρός, ἐκατάλαβες; . . . και τράβηξε στὴν πλατεῖα γιὰ τὸ καφενεῖο τοῦ «Χάνου», ὅπου σύχναζε πάντα . . .

Στοῦ «Χάνου»

Ἕνας ἀπὸ τοὺς κατ' ἐξοχὴν ἔξυπνους και εὐφυολόγους καφετζῆδες τοῦ χωριοῦ ἦτανε ἀνέκαθεν ὁ «Χάνως» Τὸ παρατσουκλι του δὲν βγήκε ἀπὸ τὸ ὄνομα τοῦ γνωστοῦ ψαριοῦ. Τοῦ τὸ κόλλησαν γιὰ τὸ στὰ νειᾶτα του, ὅπως και οἱ ἄλλοι νέοι τοῦ χωριοῦ, ἐχαρτόπαιζε και πάντα ἐβγαῖνε χαμένος. «Πῶς πᾶς Γιάννη» τὸν ρωτοῦσαν οἱ ἄλλοι πάνω στοῦ παιγνίδι. «Χάνω» ἀπαντοῦσε πάντα. Ἔτσι ἀκουότασε πιά, «ὁ Γιάννης ὁ Χάνως».

Τὸ καφενεῖο του, κεντρικό, στὴν πλατεῖα συγκέντρωνε πάντα μιὰ καλὴ πελατεῖα νοικοκυραίων ποὺ ἐκτιμοῦσαν τὴν καθαριότητα τὰ πειράγματα και τὶς εὐφυολογίες του και τὴν περίφημη σουμάδα του ποὺ εἶχε Παγκρήτια φήμη. Μαζὶ ὅμως ἦταν πάντα καλόκαρδος και μὲ κέφι και δὲν θύμωνε ποτὲ μὲ τὰ πειράγματα ποὺ τοῦ ἔκαναν οἱ πελάτες . . .

Ὅταν μπῆκε στοῦ καφενεῖο ὁ Χατζῆς ἐχαιρέτησε ὅλους: «Και εἰς ἔτη πολλά! Ὁ γεννηθέντας Χριστὸς βοήθειά μας!» . . .

¹ Ἐστενοχωρήθηκα ² λίγο

— Εὐχαριστοῦμε, Χατζῆ, παρομοίως σας!» τοῦ ἀπάντησαν. Καί ὁ Χατζῆς πλησίασε μιὰ παρέα ποῦ καθότανε γύρω σ' ἓνα μαγκάλι καί κάπνιζαν τοὺς ναργιλέδες τους.

— Κάμε μου, μωρὲ Γιάννη, ἐπαράγγειλε, μὰ τὸν Θεόν, μιὰ φασκομηλιά μὰ νὰ βάλεις μέσα καί ρούμι! Ἐκατάλαβες δηλαδή;

— Μὰ θαρρεῖς πὼς δὲ καταλαβαίνεις τοῦ λόγου σου, Χατζῆ, δὲν καταλαβαίνουν καί οἱ ἄλλοι; τοῦ ἀπάντησε πειράζοντάς τον ὁ Χάνως . . .

Καί οἱ πελάτες ἔσκασαν στὰ γέλια . . .

— Δὲν εἶπα γὼ πὼς δὲν καταλαβαίνεις μὰ ὁ λόγος τὸ λέει . . . Ἐκατάλαβες δηλαδή; . . . ἐδικαιολογήθηκε ὁ Χατζῆς

Ἄνάμεσα στὴν παρέα βρισκότανε καί ὁ Κωστής ὁ Σκύβαλος ὁ δικηγόρος ἀπὸ τὸ διπλανὸ χωριό, ποῦ βρέθηκε ἐκεῖ γιατί τὸν εἶχε κλείσει ἡ χιονιά. Ἀπὸ πολλὴ ὥρα εἶχε παραγγεῖλει στὸν Χάνω ἓνα καφέ, μὰ αὐτὸς ἐβράδυνε νὰ τοῦ τὸν πάει.

— Ἀκόμη δ' ἀνημένω, Γιάννη, κειονὰ τὸν καβέ; τοῦ φώναξε.

— Ντὰ 'γὼ σ' ἀνήμενα τόσο νὰ καιρὸ νὰ πατήσεις στὸ καβέ μου καί τοῦ λόγου σου δὲν ἀνημένεις μιὰ ὀλιὰ ὥρα; τοῦ εἶπε.

Ἄσταν τέλος πάντων τοῦ πῆγε τὸν καφέ, τοῦ τὸν σέρβιρε σκεπασμένο μὲ τὸ πιατάκι.

— Γιάντα τὸν ἔχεις σκεπασμένο τὸν καβέ, Γιάννη, τὸν ρώτησε ὁ Κωστής.

— Γιὰ νὰ μὴν πέσει κιαμιὰ μυῖγια, ἀπάντησε.

— Μυῖγες ἐτουτηνὰ τὴν ἐποχή; Ἐμένα στὸ χω-

ριό μου δὲν ἔχει μυῖγες μηδὲ τὸ καλοκαίρι . . . τοῦ εἶπε ὁ δικηγόρος.

— Γιατί ἔσεῖς τσοῖ τρώετε . . . ἀπάντησε ὁ Χάνως . . .

* * *

Ἡ παρέα συνέχισε ὕστερα κυβέντες πάνω στὸν καιρό.

— Ἐκατάλαβες δηλαδή τέθιο κρυό δὲν ἔξαναγίνηκε μὰ τὸν Θεόν, εἶπε ὁ Χατζῆς.

Εἶπαν καὶ οἱ ἄλλοι τὴ γνώμη τους καὶ ὄλοι μαζί συμφωνοῦσαν πὼς τοῦ χρόνου θάβαι βεντέμα στὶς ἔλῆές, ὅσο καὶ νᾶσπασε κλαδιὰ τὸ χιόνι, ἐφέτος.

Μίλησαν ὕστερα γιὰ τοὺς νέους τοῦ χωριοῦ πὼς εἶναι ὄλοι «μπερμπάντες» καὶ ἡ δουλειὰ τους εἶναι τὰ «μπαταξιλικία». Καὶ ὁ Χατζῆς ἔξω φρενῶν ἀκούοντας τὰ κατορθώματα ὠρισμένων γνωστών καὶ συγγενῶν του νέων, ἀπεφάνθη χτυπώντας καὶ τὸ μαστοῦνι του στὸ τραπέζι :

— Μὰ τὸν Θεόν, δηλαδή, χωροφυλάκους νὰ τσοῖ γράψουμε τσοῖ κερατάδες νὰ διορθωθοῦνε !! Ἐκατάλαβες ;

¹ Ἦτανε τότε ἡ Κρήτη αὐτόνομη καὶ τὸ σῶμα τῆς Χωροφυλακῆς ποὺ ἐξεπαιδεύετο ἀπὸ Ἰταλοὺς ὀργανωτὲς διακρινότανε γιὰ τὴν αὐστηρότατη πειθαρχία του.

ΑΝΑΚΡΙΣΗ ΣΤΟ ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ

Τὴν ἡμέρα τῶν Χριστουγέννων ὕστερα ἀπὸ τὴν διάλυση τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὶς εὐχές « . . . καὶ τοῦ χρόνου» . . . » «ὁ γενηθέντας Χριστὸς βοήθειά μας!» κλπ. οἱ χωριανοὶ πῆγαιναν στὸ σπίτι νὰ καθίσουν μ' ὄλη τους τὴν οἰκογένεια στὸ Χριστουγεννιάτικο πλούσιο τραπέζι, πού τοὺς περιέμενε, ὅπως γινότανε κάθε χρόνο. Καὶ ὅταν τέλειωσε τὸ φαγοπότι οἱ περισσότεροὶ ἐπῆγαν στὸ μοναδικὸ καφενεῖο τοῦ χωριοῦ ὅπως πάντα, νὰ συνεχίσουν τὶς εὐχές, νὰ μάθουν τὰ νέα καὶ νὰ συζητήσουν γιὰ τὶς δουλειές τους καὶ ἀργία ὅπως ἦταν, νὰ παίξουν καὶ κανένα παιγνίδι νὰ περάσει ἡ ὥρα τους . . .

Ἔτσι δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα καὶ τὸ καφενεῖο γέμισε ἀπὸ πελάτες πού ἄλλοι συζητοῦσαν καὶ ἄλλοι ἔπαιζαν τὸ σκαμπίλι τους ἢ τὴν κοντσίνα καὶ ἄλλοι συνέχιζαν τὶς εὐχές τους . . . Ἄξαφνα ὁμως γίνηκε μεγάλη φασαρία. Ὁ καφετζῆς ἕνας μεσόκοπος, ροδοκόκκινος μὲ τὸ στριμμένο μoustάκι μὲ τὴν πετσέτα ριγμένη στὸν ὄμο, ἐξω φρενῶν, ἐχειρονομοῦσε, ἐφώναζε καὶ χτυποῦσε τὴ γροθιά του στὸν πάγκο. Οἱ πελάτες τὸν ἄκουαν κατάπληκτοι κ' εἶχαν διακόψει τὸ τάβλι καὶ τὸ σκαμπίλι, ἐνῶ στὴν πόρτα καὶ στὸ

παράθυρο είχαν μαζευτεί αρκετοί περαστικοί που τους είλκυσαν οι φωνάρες του καφετζή.

Του είχαν κλέψει, όπως έλεγε, πάνω από το «τεζιάκι»¹ δέκα πακέτα τσιγάρα και έννητά δραχμές . . .

— «Τέθιο πράμμα δέν έξαναγίνηκε στο μαγαζί μου! Δέκα πακέτα σωστά! Ό,τι και μου τᾶχανε φερμένα άπου τή χώρα, κι' άπάνω στο δέμα έννητά δραχμές τᾶ ρέστα που μου γύρισε ο Φουντούλης που τᾶχε φερμένα και του τᾶ πλέρωσα! Έπαέ δά γεννή φονικό! . . . "Οί για την άξια τῶ τσιγάρω . . . στο διάολ' ᾶς πᾶνε, μά για τή γρουσουζά του μαγαζου! Ώστο νά πάω ένα καβέ στο διπλανό μαγαζί, έχαθήκανε! Ό κλέφτης πρέπει νά βρεθει! Διάλε·διάλε τσ' άποθαμένους του ᾶ δέν τότε σκίσω σαν τή σαρδέλλα! Κιαεις δέν έβγηκε μήτε έμπηκε! άπου δά πει πῶς ένας άπ' ὄλους σας τᾶχει παρμένα!

Στο ᾶκουσμα αυτής τής τελευταίας φράσης οι πελάτες άγριεσαν!

— 'Ιντάπεσ² μωρέ! Κλέφτες μαθῶς³ δά μάσε βγάλεις έδά. Για ξαναπέ το άνε σ' άκούει!

— Δέ γατέω⁴ γώ! Πρέπει νά γενει άνάκριση νά βρεθει ο κλέφτης! Πήνε⁵ μωρέ Μανωλιό νά πεις του ένωματάρχη νάρθει και νά μη κουνήσει κιαεις άπό παέ ὡστο νάρθει νά δουμ' ίντα δά γενει! . . .

Σε λίγο έφτανε ο ένωμοτάρχης που άρχισε άμέσως τήν άνάκριση άφου άκουσε τήν καταγγελία του καφετζή.

Έφώναξε τον πρώτο άπό τους πελάτες που

¹ τόν μπουφέ ² τι ειπεσ ³ δηλαδή ⁴ δέν ξερω ⁵ πήγαινε

ἔφτασε μπροστά του, κ' ἐτοιμάστηκε νά γράφει σ' ἓνα τραπέζι.

— Κόπια πὰ τουλόγου σου! ¹ Πῶς σέ λένε;

— Ἰντάπες κύριε ἐνωμοτάρχη;

— Κουφὸς εἶσαι καὶ δὲν ἀκοῦς; Εἶπα σου: πῶς σέ λένε:

— Ἐμένα κύριε ἐνωματάρχη;

— Ἐσένα δὲν ἀκοῦς; Λέγε μάνι μάνι γιατί θέλω νά ἐξετάσω καὶ τσ' ἄλλους...

— Καὶ μετὰ μένα δά τὰ βάλεις ἐδά κύριε ἐνωματάρχη;

— Νά πεῖς θές τ' ὄνομά σου γιὰ ὄχι;

— Κι' ἴντα κατέχω δά γώ, κύριε ἐνωματάρχη, ἀπὸ τουτονά τὸ μαντέ; Ἐμεῖς ἐπαίζαμε σκαμπίλι καὶ τὴν ὥρα ποῦ ἤγνεφα τοῦ συντρόφου μου πῶς ἔχω τὸ σκαμπίλι, ἤβαλε τσοὶ φωνές ὁ καφετζῆς. Στέ! τουτονά ναι!

— Μωρὲ ἐρώτηξά σε γώ ἴντά κανες; Λέγε μωρὲ πῶς σέ λένε νά μὴ μὲ σκάσεις!

— Ἐγώ, κ. ἐνωματάρχη ἐγίνηκα πενήντα χρονῶ καὶ δὲ μοῦπε ἄθρωπος «στραβὰ πατεῖς» δὶ νά μὲ βγάλεις κλέφτη στὰ ὕστερά μου;

— Εἶπά σου μωρὲ ἐγώ πῶς εἶσαι κλέφτης; Ἐγώ σοῦπα νά μοῦ πεῖς τὸνομά σου! Πῶς τότε λένε μωρὲ ἐσεῖς; (ρώτησε τοὺς ἄλλους).

— Νικολῆ τότε λένε! Ἀκούστηκε μιὰ φωνή.

— Δὲν τότε λένε Νικολῆ κ. ἐνωματάρχη! Τὸν ἀδερφὸ του λένε Νικολῆ.

¹ ἡ ἀφεντιά σου

—“Άλλος, δὲ κατέχει πῶς τόνε λένε; ρωτᾶ πάλι ὁ ἐνωματάρχης.

Κανένας δὲν ἀπάντησε.

— Δὲν ἔχεις μωρὲ σκιᾶς ἐπίθετο; ρωτᾶ πάλι τὸν ἐξεταζόμενο.

Πῶς σὲ λένε μωρὲ;

—“Οἱ πῶς δὰ σοῦ τὸ πῶ κ. ἐνωματάρχη, μὰ ἴδια δὰ νὰ πᾶμε στὸ σπίτι μου δὰ βρεθοῦνε ἀπάνω ἀπὸ ἐξήντα ὀκάδες λάδι στὸ πιθάρι μου! Καὶ δὰ μὲ πεῖς ἐμένα κλέφτη;

— Πῶς τόνε λένε μωρὲ; ἐρώτησε τὸν καφετζή, νὰ ξεμπερδεύω ἀπὸ τουτονὲ τὸ μπέλα.

— Καί ποῦ κατέω δά γώ, κ. ἐνωματάρχη πῶς λένε τόν ἕνα καί τόν ἄλλο ἀπό τουτουσές ἀποῦ κουβαλιοῦνται κάθα μέρα στό καφενέ μου; (ἀπαντᾷ ὁ καφετζῆς γιατί ὁ ἐξεταζόμενος ἦτανε συγγενής του καί δέν ἤθελε νά τόν μπλέξει)...

Εἶναι ἀνάγκη νά εἰπωθῆ πῶς ὁ ἐνωματάρχης ἦτανε καινουριοφερμένος στό χωριό καί δέν ἤξερε τοὺς χωρικούς.

— Γῆ δά μοῦ πῆτε πῶς τότε λένε, γῆ δά σᾶσε πάω ὄλους στό κρατητήριο, εἶπε πεισματωμένος τώρα ὁ ἐνωματάρχης. Ἔσεῖς φαίνεται εἶστε συνεννοημένοι ὄλοι!

Ἄρχισαν τότε ὄλοι νά διαμαρτύρωνται:

— Καί ποῦ κατέχομε μεῖς πῶς τότε λένε κ. ἐνωματάρχη;

— Αὐτό, πρώτη βολά τόν εἶδαμε στό καβέ!

— Ἐτοῦτονά, μᾶσε λείπει νά μᾶσε πάει καί στό χαπίσι! (φυλακή).

— Νά φωνιάξωμε τοῦ Ἐρνοδίκη!

— Καί τοῦ Παπαῦ Μανώλη μωρέ!

— Ναί! Ναί! τοῦ παπαῦ νά διαβάσει τήν ψαλμοκᾶτάρα!

— Μόνο ἐτσά δά βρεθῆ ὁ κλέφτης!

Καί τᾶλεγαν ὄλα αὐτά κλείνοντας ὁ ἕνας ταλλοῦ τοῦ μάτι!

Ἐκεῖνη τήν ὥρα ἀκούστηκε ὁ καφετζῆς ἀπό τὸ βάθος νά λέει:

— Σταθῆτε μωρὲ παιδιά, κι' εὔρεθῆκανε τὰ τσιγάρα.

Ἐπαιε τᾶχα σκεπασμένα μὲ τήν ποδιά μου καί δὲ τᾶχα θωρώντα.

Στὸ ἄκουσμα αὐτὸ ἔβαλαν ὄλοι τὶς φωνές.

— Τὸ καβετζῆ νὰ πάρεις μέσα, ἀπὸ πῆγε νὰ μᾶσε βγάλει τὴ «βγανιά» πὼς εἴμαστε κλέφτες!

— Συμπάθειο μωρὲ παιδιά, εἶπε ὁ καφετζῆς, ἀθρῶ-
ποὶ μαστε τάξε!

Ὁ ἐνωμοτάρχης τοῦ ἔκαμε καὶ αὐτὸς τὴν παρα-
τήρηση «νὰ προσέχει ἄλλοτε».

Τὸ ἐπεισόδιο ἐθεωρήθη τελειωμένο. Ἐκείνη ὄμως
τὴ στιγμή τὸν ἐπλησίασε ἐκεῖνος ποὺ εἶχε ἀρχίσει
νὰ ἀνακρίνει καὶ μὲ εἰρωνικὸ μειδίαμα τὸν ρώτησε:

— Μὰ θαρρῶ πὼς μὲ ρώτηξες κ. ἐνωμοτάρχη,
πὼς μὲ λένε;

— Ντὰ ἐσὺ μωρὲ μ' ἔσκασες! Πέ μου το σκιᾶς
ἐδὰ!

— Ὅϊ πὼς δὰ σοῦ τὸ πῶ, κ. ἐνωμοτάρχη μὰ ἐμένα
τῶνομά μου τὸ κατέχει κι' ἡ κουτση Μαριά! ρώτηξε
τὸ συμπέθερό μου τὸ... καβετζῆ νὰ σοῦ τὸ πεῖ κι' ὀ-
λους ὅσοι εἶναι ἐπαέ!

— Καὶ γιάντα δὲ τὸ λέγετε μηδ' ἐσὺ μηδ' οἱ ἄλ-
λοι τοσηνά ὦρα;

— Αὐτὸ εἶναι... ἄλλος λογαριασμούς, κ. ἐνω-
μοτάρχη...

ΔΗΜΟΤΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΧΑΝΙΩΝ

ΤΟΥΡΚΟΚΡΗΤΙΚΑ ΣΚΙΤΣΑ

ΑΠΑΡΑΙΤΗΤΗ ΕΞΗΓΗΣΗ ΣΤΑ ΤΟΥΡΚΟΚΡΗΤΙΚΑ

Είναι ανάγκη νά προτίξω και στο κεφάλαιο αυτό, εκείνο που προλογίζοντας είπα και σ' άλλη μου σχετική έκδοση: Πώς στα κεφάλαιά του που αφορούν τά Τουρκοκρητικά δέν υπάρχει καμμιά πρόθεση του συγγραφέα νά είρωνευτεί ή νά υποτιμήσει τους Τούρκους γενικά· κάθε άλλο.

Ίσα-Ίσα δίνοντας τίς ἀληθινές αὐτές εἰκόνας πού ἀνάγονται στήν ὀπισθοδρομημένη ἐποχή τῆς Σουλτανοκρατίας, ἐξάγει τήν σημερινή νέα Τουρκική ἀνακκινιστική περίοδο, πού τὸ ἀναμορφωτικὸ πνεῦμα ξεκινᾷ ἀπὸ τὸν Κεμάλ Ἄτατούρκ και συνεχίζεται ἔντονα και σήμερα. Αὐτὸ μᾶς ἔδωκε τὸ σημερινὸ πολιτισμένον Τουρκικὸ Κράτος, μὲ τὴν καταπληκτικὴν του πρόοδο, σ' ὅλα τὰ πεδία τῆς ἀνθρώπινης δράσης. Καὶ τὸ παλιὸ Μεϊτέπι τὸ ἀντεκατέστησαν σχολεῖν και πνευματικὰ ἰδρύματα πού ἀμιλλῶνται μὲ τὰ καλύτερα Εὐρωπαϊκά. Ἔτσι ὁ Τουρκικὸς λαὸς ὁ σημερινὸς μὲ τὸ ὑψωμένον πνευματικὸ του ἐπίπεδο και τὸν νεώτερον πολιτισμὸ του δέν ἔχει καμμιά σχέση μὲ τὴν ἐποχὴ πού ἀνήκουν οἱ εἰκόνας πού περιγράφω.

Θὰ ἦταν παράλειψη στὸ ὄλο ἠθιογραφικὸ Κρητικὸ ἔργον μου, νά ἀγνοήσω τὴν Τουρκοκρητικὴν παροικίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, πού ἂν μᾶς χώριζαν κατὰ καιροὺς μίση και πάθη στὰ παληά, μᾶς συνέδεσαν ὅμως και μᾶς συνδέουν ἀκόμα και σήμερα, αἰσθήματα ἀδελφικῆς ἀγάπης και ἐκτίμησης

καὶ οἱ σημερινοὶ ἀπόδημοὶ αὐτοὶ ἀδελφοὶ μας δὲν παύουν νὰ μᾶς εἶναι προσφιλεῖς ὅπως καὶ τότε.

Σὲ ὄρισμένα διαλογικὰ μέρη τῶν Τουρκοκρητικῶν σκίτσων, ὁ ἀναγνώστης θὰ συναντήσῃ ἐκφράσεις ποὺ δὲν συμβάλλονται μὲ τὴν συνηθισμένη συγγραφικὴ σεμνοτυφία. Μὰ δὲν μποροῦσε νὰ γίνῃ ἀλλοιῶς, γιὰ νὰ δοθῇ ἡ ἀλήθεια καὶ κάθε παράλειψη ἢ κάμψη τῶν ἐκφράσεων αὐτῶν δὲν θάδιναν τὴν πραγματικότητα. Ἄς τὶς ἀνεχθῇ λοιπὸν ὁ ἀναγνώστης καὶ . . . ἄς μοῦ τὶς συγχωρήσῃ.

Γιὰ ἓνα πρᾶμα ἀκόμα νὰ εἶναι βέβαιος ὁ ἀναγνώστης πὼς δίδω τὴν πραγματικότητα, ὅσο ἡ μνήμη μὲ βοήθησε.

Γ. ΜΑΡΑΝΤΗΣ

ΣΤΟ ΠΡΟΑΥΛΙΟ ΤΟΥ ΜΕΪΤΕΠΙΟΥ

Ψηλός, κοκαλιάρης, με φέσι περιτρυγισμένο με σαρίκι άσπρο, με γυαλιά στην άκρη της μύτης και ένα μακρύ κομπολόι, ο Νουσουρέτ έφέντης, ο χόντζας που είχε πιά περάσει τὰ έξήντα χρόνια, έτραβούσε άργά διασχίζοντας την κεντρική άγορά της πολιτείας, κάθε πρωί πηγαίνοντας στο Μεϊτέπι του ¹.

Ήτανε ένα μεγάλο κτίριο κοντά στο κεντρικό τζαμί με μεγάλο προαύλιο, όπου συγκεντρωνότανε οί μαθητές τó πρωί περιμένοντας νά σημάνει ή είσοδο. Στα χριστιανικά σκολειά, καθώς είναι γνωστό, ή σήμανση γίνεται με τόν «κώδωνα»¹ στα τουρκικά όμως ό 'Επιστάτης σημαίνει με τή σφυρίκτρα, γιατί «κώδωνα» έχουν και οί έκκλησιές τών Χριστιανώ...

Τό προαύλιο τίς πρωίνες ώρες καθώς και στα διαλείμματα, έπαρουσίαζε πολεμικήν όψη. Οί μαθητές από τή στιγμή που διασκέλιζαν τήν πόρτα του προαυλίου, άρχιζαν με φωνές και άλαλλαγμούς,

¹ στο Σχολείο του

ἄγριες ἐπιθέσεις ὁ ἕνας μὲ τὸν ἄλλο' ἐσποῦσαν μῦτες, χέρια, πόδια, ἐπετοῦσαν ὅτι κρατοῦσαν στὶς κεφαλές τους καὶ δὲν ἦσαν σπάνια καὶ τὰ μαχαιρώματα μὲ τοὺς σουγιάδες τους. Καὶ ἦταν ἀδύνατο κάθε μέρα νὰ μὴ περισυλλεγοῦν ἀρκετοὶ τραυματίες ὅπως γίνεται καὶ στὰ πεδία τῆς μάχης. Μπαίνοντας λοιπὸν μέσα στὸ προαύλιο, τὸ πρῶτ' ἐκεῖνο, ὁ Νουσουρέτ ἐφέντης, ἐδέχτηκε ἕνα πορτοκάλι ἀπὸ τὰ «ἰπτάμενα ἀντικείμενα» ποὺ τοῦ ἔρριξε κάτω τὸ φέσι του μὲ τὸ σαρίκι . . .

Στὸ θέαμα αὐτὸ ὁ ἀλλαλαγμὸς μεγάλωσε ἀκόμη πιο πολὺ, καὶ ὁ Νουσουρέτ ἐφέντης σκύβοντας νὰ πάρει τὸ πεσμένο φέσι του, ἐμονολογοῦσε: «"ὦ! ἀνάθεμά τα καὶ νὰ μὲ σκοτώσουνε θέλει . . .» καὶ μὴ τολμώντας νὰ διασχίσῃ κεντρικὰ τὸ προαύλιο, ὅπου διεξαγόταν ἡ κυρία μάχη, τράβηξε μὲ προφύλαξη τοῖχο-τοῖχο καὶ τρύπωσε μέσα στὸ σχολεῖο, ξετινάζοντας τὸ φέσι καὶ τὸ σαρίκι του . . .

Η ΕΙΣΟΔΟΣ ΣΤΙΣ ΤΑΞΕΙΣ

Ἡ σφυρίκτρα ἐσήμανε σὲ λίγο τὴν εἴσοδο καὶ ὄλοι μαζί οἱ μαθητὲς σὲ τεράστιο ὄγκο σωριάστηκαν στὴν κυρία εἴσοδο μπροστά, φωνάζοντας, σπρώχνοντας καὶ χτυπώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο.

Ὅσοι χοντζάδες βρισκότανε μέσα στοὺς διαδρόμους, ἔτρεξαν βιαστικοὶ νὰ τρυπώσουν πρῶτοι στὶς τάξεις, γιατί ἀλλοιῶς ἐκινδύνευαν νὰ τοὺς παρασύρει τὸ «ρεῦμα» ποὺ ἄγριο ἀκούότανε νὰ φτάνει ἀπὸ τὴν κεντρικὴ πόρτα.

Ἦταν ἀδύνατο νὰ καταλάβει κανένας ἂν ὁ ὄγκος πού συνωθεῖτο στὴν πόρτα καὶ ξεχυνότανε στοὺς διαδρόμους ἦσαν παιδιά, ἢ μιὰ συμπαγῆς μᾶζα πού δὲν ἔβλεπες παρὰ μονάχα χέρια ὑψωμένα καὶ δὲν ἄκουες παρὰ κραυγές, ὄρυγμούς, σφυρίγματα καὶ κλάμματα! "Ὅλο τὸ σχολεῖο ἔτρεμε σὰν νὰ γινότανε σεισμός!

Ὁ Νουσουρέτ ἐφέντης ἦταν καθισμένος τώρα στὴν ἔδρα του, ὅταν ἄρχισε νὰ μπαίνει ὁ κύριος ὄγκος τῆς τάξης του καὶ νὰ ξεχύνεται στὰ θρανία. Ἐκύτταξε τοὺς μαθητές του μὲ τὴν μεγαλύτερη ἀταραξία, καθὼς σπρωχόντουσαν καὶ ἀνεβοκατέβαιναν τὰ θρανία, τσαλαπατώντας ὁ ἕνας τὸν ἄλλο . . .

"Ὑστερα ἀπὸ πολλὴ ὥρα οἱ μαθητές βρέθηκεν καθισμένοι μὰ δὲν ἔπαυαν τίς γροθιές. Ἄφου τέλος πάντων ὁ Χότζας ἐχόρτασε τὸ συνηθισμένο αὐτὸ πρωῒνὸ θέαμα, ἀποφάσισε νὰ βάλει μιὰ τάξη. Ἄρπαξε ἕνα ραβδί καὶ ἄρχισε νὰ χτυπᾷ ἀκατάπαστα τὴν ἔδρα καὶ γιὰ μιὰ στιγμὴ κράτησε σχετικὴ ἡσυχία. Ἄξαφνα ὅμως χάλασε ὁ κόσμος, στὸ βάθος τῆς αἴθουσας εἶχαν τσακωθεῖ δυὸ παιδιά μὲ γροθιές καὶ ἔσπασε τοῦ ἐνὸς ἡ μύτη καὶ ὄλοι οἱ ἄλλοι ἔβηλαν φωνές καταγγέλοντας τοὺς διαπληκτιζόμενους.

— Χότζα-ἐφέντη! χόντζα-ἐφέντη! Τὸ Ἄμετάκι ἠπαιξε τοῦ Ἄληοῦ στὴ μύτη μιὰ γροθιά καὶ τρέχει αἵματα!

— Ἰάντα, μωρὲ μπαταξή, τοῦπαιξες στὴ μύτη;

— Ἰατὶ μοῦ βλαστήμηξε τὸ Μουχαμέτη μου, χόντζα ἐφέντη.

— Καλὰ τοῦκαμες, μωρὲ Ἄμετάκι! Πήαινε, μωρὲ

μασκαρᾶ νὰ πλύνεις ὄξω τὰ μοῦτρα σου ἀπὸ τὰ αἵματα, κι' ἄλλη βολὰ νὰ μάθεις νὰ βλαστημᾷς!

Τὸ ἐπεισόδιο ὅμως αὐτὸ ἔδωκε ἀφορμὴ στὸ Χόντζα νὰ τοὺς πεῖ περὶ τοῦ «πῶς πρέπει νὰ συμπεριφέρονται οἱ μαθητῆς μέσα στὸ σκολειό. . .»

— 'Ἰντᾶναι μωρὲ τὰ χάλια σας, ναλέτι¹ νᾶχετε! Σκολιαρούδικα² εἶστε μωρὲ ἑσεῖς, γῆ διαόλοι; 'Ἐτσά μωρὲ περνοῦνε τὰ κοπέλια στὸ μεῖτέπι; Μά, αὐτὸ μωρὲ δὲν εἶναι μεῖτέπι! Αὐτὸ εἶναι. . . Ποῦ ἀκούστηκε μωρὲ ἀκόμη στὴν τάξη μέσα νὰ παίζουνε γροθιές; (κι' ὅσο τᾶλεγε αὐτά, ἔπαιρνε καὶ φωθιά!) Ποῦ ἀκούστηκε; αἶ; γ. . . τὸ Μου(χ)αμέτη σας, μὰ ἑσεῖς θὰ δητε ἐδὰ μπάσταρδα! "Ἰδια δά³ νὰ βγάλετε ὄλα τὰ παπούτσια σας νὰ τσοῖ φᾶτε ἀπὸ κάτω στὰ πόδια⁴!

Τὰ κοπέλια στὴ διαταγὴ αὐτὴ τοῦ ἀγριεμένου χόντζα βάζου^ν ὄλα τίς φωνές.

— "Οἱ, χότζα ἐφέντη, καὶ δὲν τὸ ξανακάνομε! Ντὰ Ἴντα φταῖμε μεῖς! Τὸ 'Αμετάκι καὶ τὸ 'Αληὸ νὰ δείρεις.

— 'Ἐδά, θὰ δητε ἑσεῖς, νὰ (χ)αλέτηδες! "Ὅσοι δὲν ἐβγάλανε τὰ παπούτσια τως θὰ τσοῖ φᾶνε στὴν κεφαλή!

Τὰ παιδιὰ μὲ τὴ φοβέρα αὐτὴ βγάζου^ν τὰ παπούτσια καὶ γονατίζουν πάνω στοὺς πάγκους, κι' ὁ χότζας περνᾶ καὶ τὰ δέρνει κάτω ἀπὸ τὰ πόδια κατὰ σειρά. Τὰ παιδιὰ ἀπὸ τὸν πόνο κλαῖνε καὶ

¹ ἄδικο ² μαθητῆς ³ τώρα δά ⁴ Συνηθισμένη τιμωρία στὰ Τ. σχολεῖα.

βλαστημοῦν τὸ χόντζα, κι' ὁ χόντζας δέρνει καὶ βλαστημᾷ τὰ παιδιὰ.

— Ἐκεὶὰ στάσου, ὄγρουσοῦζικο, νὰ τοὶ φᾶς!

— ὦωωω! γ... τὸ Θεό σου, χόντζα, τὰ πόδια μου!

— Ἐκεὶὰ στάσου, μὴ τζινᾶς!¹

— ὦωωω! γ... τὴ νενέ σου, χόντζα, κι' ἤσπασες τὰ πόδια μου! Ὅϊ μπλειό, μὰ τὸ Μου(χ)αμέτη σου, χόντζα, κι' ἔκατουρήθηκα! Σώνει μπλειό² καὶ γὼ βαλα(χ)ὶ δὰ πῶ τῆ νενές μου νὰ σοῦ κάμει ταυτέρου³ χαλβᾶ!

— Δὲ γατέω⁴ ἄγω, ὅλοι δὰ τοὶ φᾶτε!...

Ὑστερα ἀπὸ τὸν ξυλοδαρμὸ αὐτὸ φυσικὰ ἐπεκράτησε σχετικὴ σιωπὴ.

Τὸ πρόγραμμα τὴν ὥρα αὐτὴ ἀνέγραφε «Ζωολογία» ποῦ ὁ Νουσουρέτ ἐφέντης ἦταν ὁ εἰδικὸς δάσκαλος γιὰ τὸ μάθημα αὐτό.

ΖΩΟΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΓΙΑ ΤΟ ΚΑΠΛΑΝΙ⁵

Ὁ Νουσουρέτ ἐφέντης ἀνέβασε τώρα πάνω στὴν ἔδρα καὶ τὰ δυὸ του πόδια ἀνοιχτά, ἔβγαλε τὸ κόκκινο μαντήλι του, σκούπισε τὰ γυαλιὰ του κι' ὕστερα ρώτησε:

— Ἰντᾶναι ὀρέ τὸ καπλάνι;

¹ κλωτσᾶς ² φτάνει ³ αὔριο ⁴ δὲν ξέρω ⁵ Καπλάνι = τίγρις

— Τὸ καπλάνι, χόντζα ἐφέντη, εἶναι . . . , τὸ πᾶ-
πλωμα, ἐφώναζε ἓνα παιδί.

— Ἄσιχτῖρ! Λέε ὀρὲ Φιντίκ, ἰντᾶναι ὀρὲ τὸ κα-
πλάνι;

— Τὸ καπλάνι, χόντζα ἐφέντη, εἶναι φαί!

— Φαί;! Ὡ! ἀνάθεμά σε! Ἐ! ἄμε στὸ διάολο!

— Τὸ καπλάνι, χόντζα ἐφέντη εἶναι θεριό! λέει
στὸ τέλος ἓνα ἄλλο παιδί.

— Θεριό ἔναι μαθώς! Ναλέτι νᾶχετε!

— Κι' ἔχει ὀρὰ τὸ καπλάνι, χόντζα ἐφέντη; ρώτη-
ξαν ἄλλοι μαθητές.

— Ντὰ εἶναι ὀρὲ θεριό νὰ μὴν ἔχει οὐρά; ρώτησε
ἐκνευρισμένος ὁ χόντζας.

— Εἶναι, χόντζα ἐφέντη, τοῦ ἀπάντησαν.

— Ποιό μωρὲ;

— Ὁ κοργιός!

— Κι' ὁ ψύλλος χόντζα ἐφέντη, κι' ὁ σκούλη-
κας . . . ἀκούστηκαν ἄλλες ἀπαντήσεις.

— Καὶ θεριά ἔναι μωρὲ αὐτὰ; Τὰ θεριά μωρὲ εἶ-
ναι δυὸ φορὲς πλιὰ μεγάλα ἀπὸ τὰ βούγια! Ὅϊ
σᾶν τὸ κοργιό;! Κεδιά νὰ σᾶσε κόψει μπλειό γιατί
θάρχιζει τὸ μάθημα μόνο τὸ νοῦ σας! Καὶ λέγοντας
αὐτὰ ἔβαλε λίγο ταμπάκο στὰ ρουθούνια του φτερ-
νίστηκε δυὸ τρεῖς φορὲς καὶ ἄρχισε:

— Μιά φορά, ντεμέκ, ἓνα καπλάνι ἐτριγύριζε μέσα
στὸ δάσο, νὰ βρεῖ κιανένα ἀρνὶ γῆ κιανένα βούϊ νὰ
τὸ φάει. Μιά κοπανιὰ ἀκούει μιὰ φωνή: «Μὴ κουνή-
σεις νὰ πᾶς παρὰ πέρα, γιατί σ' ἔφαγα!»

Γυρίζει, ἄπου λέτε, τότε σὰ τὸ καπλάνι νὰ δεῖ
ποιὸς τοῦ μίλησε καὶ θωρεῖ ἓνα μελίτακα¹!

¹ μυρμηγκι

Οι μαθητές παραξενεμένοι ἄρχισαν τὶς ἐρωτήσεις.

— Καὶ μπορεῖ δὴ ὁ μελίτακας νὰ στέσει τὸ καπλάνι; ρωτᾷ ἕνας.

— Γῆ μπορεῖ ὁ μελίτακας νὰ φάει τὸ καπλάνι;

— Σταθῆτε μωρέ, ἀνάθεμα νὰ ἔχετε, νὰ δῆτε ἴντα δὴ γενῆ παρακάτω! φωνάζει ὁ χόντζας ἔξω φρενῶν.

— Λέγε, χόντζα ἐφέντη καὶ μὴν τσ' ἀκοῦς! ἐπεμβῆκαν ἄλλοι. . .

— Τὸ καπλάνι τὸ λοιπός, συνέχισε, ἤκαμε τάξε πῶς δὲν εἶδε τὸ μελίτακα καὶ λέει μὲ μιὰ φωνάρα ἀπὸ σείστηκε δλο τὸ δάσο: «Ὅποιος εἶναι κειοσὰ πὺ διατάζει νὰ σταθῶ, νάρθει ὀμπρός μου νὰ δῶ τὰ μοῦτρα του» . . .

— Κιαμέ; ἐδὰ δὴ δὴ αὐτός, φωνάζουν οἱ μαθητές.

— Εἶπα κεδιά, φώναξε θυμωμένος ὁ χόντζας.

— Κι' ἴντα ἀπογίνηκε ὕστερα, χόντζα ἐφέντη;

— ἴντα ἴπογίνηκε αἱ; Ντὰ σεις μωρέ μὲ χιαχιρντίσετε καὶ τᾶχασα!

— Μὰ πέ μας ἐδὰ μὰ τὸ Μουαμέτη σου, χόντζα, ἴντάκαμε ὁ μελίτακας ὄντον ἤκουσε τὸ θεριό;

— Δὲ σᾶσε λέω πρᾶμα, μπάσταρδα!

— Αἱ! νὰ σοῦ ποῦμε μεις χόντζα ἐφέντη; τοῦπαν μερικοί,

— Νὰ μοῦ πῆτε μαθῶς!

— Ἐχ. . . . κε ἀπὸ τὸ φόβο του!

ΜΑΘΗΜΑ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Ὁ Ἰσμαῆλ ἐφέντης, ἦταν ἕνας ἀπὸ τοὺς χοντζάδες πὺ τοῦ εἶχε ἀνατεθεῖ τὸ μᾶθημα τῆς Γεω-

γραφίας σ' ὄλες τίς τάξεις τοῦ Μεΐτεπιού. Σ' αὐτὸν καταφεύγανε καὶ οἱ συνάδελφοί του κάθε φορὰ πού εἶχαν ἀνάγκη νὰ πλουτίσουν τίς γεωγραφικές τους γνώσεις γιατί τὸν θεωροῦσαν αὐθεντία!

Ὁ Ἰσμαήλ, παλῆος χόντζας, μὰ ἔξυπνος περισσότερο παρὰ μορφωμένος, γνωρίζοντας τὴν ἀγνοια τῶν συναδέλφων του στὴ Γεωγραφία, τίς περισσότερες φορές τοὺς ἔδινε ἀπαντήσεις δικές του, ἄσχετες ὁλότελα πρὸς τὴν γεωγραφικὴ ἀκρίβεια καὶ πολλὰς φορές καταπληκτικές :

Ὅταν κάποτε π. χ. ὁ Νασίπ ἐφέντης τὸν ρώτησε.

«— Μπορεῖς ἐδὰ ἐφέντη μου νὰ μοῦ πῆς ἀπὸ παῖ ἀπὸ τὴν Κρήτη πού στέκομε, πρὸς τὰ ποῦ, πέφτει ἡ Ντέρνα;

«— Βορνά! (στὸ Βορρά) ἀπάντησε δογματικά ὁ Ἰσμαήλ.

— Μὰ ἐφέντη μου, ἄλλοι λένε πῶς ἀπὸ Βορνά πέφτει ὁ τόπος τῷ Γκιουνάνηδω — ἡ Ἀελλάδα ἀπὸ λένε αὐτοὶ στὴ γλώσσα τως!»

«— Σὲ μένα δὰ τὰ λές ἐδὰ, τουτανά, ἐφέντη μου; εἶπε πειραγμένος ὁ Ἰσμαήλ, γῆ δὲν κατέχω ἴντα μοῦ γίνεται;

«— Ταστίκ¹, ἐφέντη μου . . . Βορνά; Βορνά! ἅμα τὸ λές τοῦ λόγου σου Βορνά δὰ πέφτει . . .

— Γιὰ νὰ τὸ καταλάβεις πλιά καλά, σὲ ρωτῶ : «Ποῦ πέφτει ἡ Τουρκία;»

«— Βορνά ἐφέντη μου.»

«— Ἰντα γλώσσα μιλοῦνε στὴ Ντέρνα;

¹ ἐν τάξει

«— 'Αράπικα!

«— Τὰ 'Αράπικα δὲν εἶναι πρῶτ' ἀξαδέρφια μὲ τὰ Τούρκικα;

«— Σωστὰ ἐφέντη μου!

«— "Ἰντα γλῶσσα μιλοῦνε στὴ Τουρκιά;

«— Τούρκικα. Θέλει καὶ ρώτημα;

«— Αἶ τοτεσά, ἴντα γυρεύγει ἡ Ντέρνα Νοτικά ἀπὸ θὲς νὰ πεῖς τοῦ λόγου σου;

"Ἐτσι ἐπεισθηκε ἀτράνταχτα ὁ Νασήπ ἐφέντης μὲ τὴν «Σωκρατικὴ μέθοδο» τοῦ 'Ισμαήλ ἐφέντη, πῶς ἡ Ντέρνα τῆς Β. 'Αφρικῆς πρέπει νὰ πέφτει πρὸς τὸ Βορρᾶ τῆς Κρήτης, ἀφοῦ οἱ κάτοικοί της μιλοῦν 'Αράπικα πὸ εἶναι πρῶτ' ἀξαδέρφια μὲ τὰ Τούρκικα . . .

'Ο πρόλογος αὐτὸς ἦτανε ἀναγκαῖος στὸ μάθημα πὸ ἀκολουθεῖ, γιὰ νὰ γνωρίσουμε καλύτερα τὸ σύστημα διδασκαλίας τοῦ 'Ισμαήλ ἐφέντη . . .

ΠΕΡΙ ΚΥΠΡΟΥ καὶ ΜΙΣΙΡΙΟΥ (Αἰγύπτου)

Στὸ σημερινὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας στὴ Ε' τάξη ὁ 'Ισμαήλ εἶχε νὰ ἐξετάσει πρῶτα τὸ προηγούμενο πὸ εἶχε παραδώσει καὶ νὰ διδάξη τὸ νέο.

Τὴν περασμένη φορὰ εἶχε διδάξει γιὰ τὴν Κύπρο καὶ αὐτὸ θὰ ἐξήταζε καὶ συνέχεια θὰ παράδιδε γιὰ τὸ Μισίρι (τὴν Αἴγυπτο) . . . Ὑστερα ἀπὸ πολὺ κόπο προσπάθησε νὰ βάλει κάποια τάξη δέρνοντας ἀλύπητα καμμιά δεκαριά παιδιὰ. "Ἐτσι ἐκράτησε μιὰ σχετικὴ ἡσυχία πὸ τὴν ἐμπέδωσε ὁ χόντζας λέγοντας:

«—Κεδιά νά σᾶσε κόψει μπλειό σεΐτανάδες (διαβόλοι) καί ἐχαλάσετε τόν κόσμον ! Μά δέ δά βάλετε μωρὲ μιὰ ὀλιά¹ γνώση;

Ἐκείνη τὴν ὥρα ἀκούστηκε ἀπὸ τὸ βάθος μιὰ φωνή :

«— Χότζα ἐφέντη! ὁ Σαλῆς μοῦχυσε τὸ μελάνι στὰ μοῦτρα.

«—Γιάντα μωρὲ τοῦχυσές τὸ μελάνι στὰ μοῦτρα ; ρώτησε ἀποκαμωμένος ὁ χόντζας.

«—Γιατί, χόντζα ἐφέντη, μοῦπε πῶς εἶναι σκισμένη ἡ βράκα τσῆ νενές μου!

«—Καί ποῦ τὸ κατέχεις μωρὲ ἐσὺ; ρώτησε τὸ Σαλῆ ὁ χόντζας δείχνοντας ἀμέσως ἐξαιρετικὸ ἐνδιαφέρον . . .

«—Αὐτό, χόντζα ἐφέντη, τῶλεγε ὀψάργας² ὁ Μπραῖμ ἀγάς ὁ μποσταντζῆς³ στὸ καβέ μας, πῶς τσῆ τὴν ἤσκισε, λέει αὐτὸς ἀπὸ τὸ ζόρε του! . . .

«—Ψώματα, χόντζα ἐφέντη, κι' ἐμένα ἡ νενέ μου δὲ φορεῖ βράκα! διαμαρτυρήθηκε ὁ ἄλλος . . .

«—Καί γιάντα, ὀρέ δὲ φορεῖ βράκα ἡ νενέ σου; ρώτησε κουτσομειδιώντας ὁ χόντζας.

«—Δὲν τὴ ρώτηξα, βαλαχί⁴, καί δὲ γατέω νά σοῦ πῶ.

— Αἱ! νά τὴ ρωτήξεις καί νά μοῦ πεῖς τὴν ταχινὴ (αὔριο) καί νά πᾶς κερατὰ νά πλύνεις τὰ μοῦτρα σου νά μὴ σὲ θωρῶ μὲ τὰ μελάνια.

Καί ἄρχισε νά ἐξετάζει τὸ προηγούμενο μάθημα γιὰ τὴν Κύπρο.

¹ λίγη ² χθές βράδυ ³ ὁ κηπουρός ⁴ μὰ τὸν Θεό

« — Λέε ὁρὲ Οὐνεντίν, ἰντᾶναι ὁρὲ ἡ Κύπρο ;

« — Ποιά ;

« — Ποιάξεις καὶ ξερός ! Ἡ Κύπρο ὁρέ, δὲν ἀκοῦς ;

« — Ἡ Κύπρο . . . χότζα ἐφέντη . . . ἡ Κύπρο . . . εἶναι ἡ κοπριά !

« — Φτού, ἀλλὰ μπελάβερσιν ! ἐδᾶ ποῦναι ἡ κοπριά !

« — Μὰ ἴγώ, χόντζα ἐφέντη, ἤλειπα ὄντο τῶλεγεσ τουτονά !

« — Λέε ὁρὲ Ἄλῃ ! ρώτησε ἄλλο.

« — Ἡ Κύπρο, χόντζα ἐφέντη εἶναι νησί !

« — Κι ἴντα βγάνει ;

« — Βγάνει μουλάρια, γαῖδάρους, μπεγίρια¹ . . .

« — Δὲν εἶπα γὼ μπεγίρια !

« — Ἐ ! σᾶ δὲ θές, δὲ βγάνει !

« — ἴντα ἄλλο ;

« — Χαρούπια . . . πατάτες . . .

« — Καὶ τίνος εἶναι ὁρὲ τὸ νησί ;

« — Ἐδικό μας ! τῆ Τουρκιάς χότζα ἐφέντη !

« — Ἀσκολσοῦμ !

« — Χότζα ἐφέντη, φωνάζει κάποιος ἄλλος μαθητῆς ἔξαφνα, ἐμένα ὁ μπαμπᾶς μου μοῦπε, πὼς ἡ Κύπρος λέει εἶναι τῆ Ἀγγλίας ! . .

— Νὰ τοῦ πεῖς πὼς δὲ γατέχει ἴντα τοῦ γίνεται ! Ἡ Κύπρο εἶναι τῆ Τουρκιάς ! Μὰ ἐπειδὴ εἶπαμε πὼς βγάνει χαρούπια, τὴν ἐπαχτώσαμε² στο Ἐγγλέζους γιὰ νὰ μαζώνουνε τὰ χαρούπια νὰ τὰ δίδουνε τῶ μπεγριῶ τως, ἀποὺ τ' ἀγαποῦνε . . . Στέ ! του-

¹ ἄλογα ² ἐνοικιάσαμε

τονά 'ναι! 'Ετσά νά τὸ πείς τοῦ μπαμπᾶ σου! . . .
Καὶ ξεκομπιστεῖτε νάνεμαζώξετε τὸ νοῦ σας, γιατί
δ' ἀρχίξω τὸ καινούργιο μάθημα! Τὸ νοῦ σας ὄλοι:
Σήμερο δά ποῦμε γιὰ τὸ Μισίρι! (τὴν Αἴγυπτο).

Ξανοίγεται ὄλοι τῆ χάρτα (δείχνει στὸ χάρτη):
—' Ἀπὸ μπρὸς ἡ χάρτα βάνει στὸ Μισίρι γιαλό! . . .

Στὴ μέση μέση τοῦ Μισιριοῦ, εἶναι ἕνας ποταμὸς
καὶ τότε λένε Μῆλο . . .

« — Καὶ γιάντα τότε λένε Μῆλο, χόντζα ἐφέντη;

« — Καὶ ποιὸς κατέχει μωρέ; Φαίνεται πὼς ἐκεיא
γύρου-γύρου ἔχει πολλὰς μηλιές! . . .

« — Γῆ, μπορεῖ, χόντζα ἐφέντη, νᾶχει καὶ νερομού-
λους, εἶπε κάποιος ἄλλος . . .

« — Μπορεῖ . . . ἐπιδοκίμασε ὁ χόντζας . . . καὶ συ-
νέχισε: Κιαμιὰ φορὰ ὅμως ξεχειλίζουνε τὰ νερά τοῦ
ποταμοῦ καὶ ξεχύνονται στὰ χωράφια καὶ πλακώ-
νουνε τὰ σπαρμένα . . .

« — Καὶ πνίγουντ' οἱ ἀθρώποι, χόντζα ἐφέντη;

« — "Α! σιχτήρ! νά μὲ κάμεις θές νά τὰ χάσω!
Κι' ὕστερα τὰ νερά ξαναγαυάχνουνε στὸν ποταμὸ
σᾶ νά μὴν ἐγίνηκε πρᾶμα . . .

« — Καὶ τὰ σπαρμένα ποῦ πλακώσανε, χόντζα
ἐφέντη;

« — Δὲ σᾶς εἶπα μωρέ, γ . . . τὸ Μουχαμέτη σας
νά μὴ ρωτᾶτε; Νά! ἤχασά τα κιόλα! "Ἰντᾶλεγα ὀρέ
Σουκρῆ;

« — Γιὰ τὰ σπαρμένα ποῦ τὰ πλάκωσε ὁ ποταμὸς.

« — Αἶ! ἴντα γίνεται, ὀρέ, ὄντο πλακώνει ἕνα
πρᾶμα ἕνα ἄλλο;

« — Γαστρώνεται, χόντζα ἐφέντη!

« — Αί! τὸ ἴδιο παθαίνουνε καὶ τὰ σπαρμένα! καὶ δίδουνε πλειὰ πολὺ καρπὸ!

« — Κι' ἴντα βγάνει τὸ Μισίρι χόντζα ἐφέντη;

« — Κι' ἴντα θές καὶ δὲ βγάνει; Ρύζι, κουκιά Μισιργιωτάκια, ἀποῦναι μιὰ βράση, μπαμπάκι καὶ κάνουνε τσοὶ τζελεμπιές τως οἱ Ἀράπηδες . . .

« — Μὰ Ἀράπηδες κάθουνται στὸ Μισίρι, χόντζα ἐφέντη;

« — Ἀράπηδες μαθῶς γιὰτι μιλοῦνε Ἀράπικα! Ντά δὲ σὰς τῶπα;

« — Δὲ μὰς τῶπες, χόντζα ἐφέντη, εἶπε ἓνας.

— Ὅϊ εἶπε μὰς το, ἀπάντησε ἓνας ἄλλος.

Αὐτὸ ὅμως ἀποτέλεσε τὸ σύνθημα. Ὅλη ἡ τάξη σηκώθηκε πάνω καὶ δὲν ἄκουες, παρὰ «Ὅϊ εἶπε μὰς το! — ὄϊ δὲ μὰς τῶπε» καὶ μαζὶ ἄρχισαν νὰ πετοῦνε τὰ βιβλία στὰ κεφάλια τους καὶ τὰ μελάνια Ἔνα ἀπὸ τὰ καλαμάρια τους χτυπᾶ τὸν χόντζα καὶ χύνεται τὸ μελάνι στὰ ροῦχα του.

Κι' ὁ χόντζας κατατροπῶμένος τρέπεται σὲ φυγὴ φωνάζοντας:

«ὦ! ἀνάθεμά σας! Μὰ δὲν εἶν' αὐτὸ μεῖτέπι . . .

ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΑΡΙΘΜΗΤΙΚΗΣ

Ὁ Σουκρη ἐφέντης ἦτανε ὁ χόντζας ποὺ δίδασκε τὴν ἀριθμητικὴ σ' ὅλες τὶς τάξεις στὸ μεῖτέπι. Νεώτερος σχετικὰ ἀπὸ τοὺς ἄλλους χοντζάδες, εἶχε ἐπιβλητικὸ παράστημα, καὶ μιὰ στεντόρια φωνὴ ποὺ μ' αὐτὴ καὶ μόνο κατῶρθωνε νὰ ἐπιβάλλει τὴν τάξη

στά άτίθασα πλήθη τών μαθητών του· μά έξω άπ' αυτά έχτυπουσε άνελέητα τά παιδιά που θορυβούσαν, γι' αυτό καί ήτανε ο φόβος καί ο τρόμος τους καθώς έμπαινε στην τάξη. Και στο μάθημά του φυσικά έπικρατούσε άπόλυτη σιωπή. Κι' άκουε κανέννας στά διαλείμματα, τούς μαθητές του νά συζητούν με τρόπο :

— Ποιό, χόντζα, μωρέ έχουμε τουτηνέ την ώρα :

— Τό Σουκρη έφέντη κακομοίρη !

— "Ωφου, ίντα πάθαμε ! Αυτός μωρέ δά μᾶσε σκοτώσει όλους !

— Σάν σ' άκούει μίλησε δντο δά μπει μέσα ! είπε κάποιος.

— 'Εγώ ; ντά δέν έκουζουλάθηκα, νά βρεθώ με την κεφαλή σπασμένη !

* * *

Σήμερα ο Σουκρη έφέντης, σέ επίμετρο, δέν ήτανε καί στά κέφια του. 'Ανέβηκε στην έδρα κι' ένώ έπικρατούσε άκρα σιωπή, αυτός χτύπησε μιá γροθιά πάνω της, καί είπε με την άγριοφωνάρα του :

— "Ηκοψε σας, κεδιά¹, αϊ ; Στο διάλειμμα όμως έχαλατε τόν κόσμο σεϊτάνηδες². Για μιλήτε κι' εδά ! "Οποιος μιλήσει δά βρεθει με τη κεφαλή σπασμένη ! Κατέχετε πούρι πώς τᾶχω ξεκομμένο ! . . Τό μάθημα άρχίζει ! . . .

— Γκέλ μπουρντά (έλα) Σεφκέτ.

'Ο Σεφκέτ ένα κοκκαλιάρικο ολοκίτρινο παιδί μό-

¹ 'Εσιωπήσατε ² διαβόλοι

λις ἄκουσε τὸ ὄνομά του, ἐκοκκάλωσε! "Ἄνοιξε ὅσο μποροῦσε τὰ μάτια του καὶ κύτταξε τὸ χότζα, ἐνῶ σύγχρονα ἔκανε ἓνα σωρὸ γκριμάτσες περιεργες καὶ μαζί ἔσφιγγε τὰ σκέλια του . . .

— Χόντζα ἐφέντη! ἀκούστηκε ὁ διπλανός του αὐτός ἀπὸ τὸ φόβο του τᾶκαμε ἀπάνω του!

— Φτοῦ ἀλλάχ μπελαχβερίν! ἐφώνησε ὁ χόντζας κουτσομειδιώντας: Πήγαινε ὄξω, μπαταξή, ντε-λόγο νὰ σὲ πλύνουνε!

— Κι' ἔλα ἐσύ Νουρῆ στὸν πίνακα!

— Ἐγὼ δὲ κατέχω πρᾶμμα, εἶπε ὁ Νουρῆς, χόντζας ἐφέντη, μόνο δ' ἄρθω νὰ μὲ δείρεις.

— Ἐ! κόπια νὰ τσοί φᾶς! ἀπάντησε ὁ χόντζας. Ὁ Νουρῆς ἄνοιξε τίς παλάμες του καὶ τοῦ ἔπαιξε κάμποσες ραβδιᾶς φωνάζοντας: «γιὰ τὸ Ραμπὶ τὰ χέρια μου! φτάνει χόντζα ἐφέντη! Ἐσκότωσές με βαλαχί! ὦ ὦ!

— Νὰ σὲ μάθω γω νὰ διαβάζεις ναμσουζή! εἶπε ὁ χόντζας καὶ ἐκάλεσε ἄλλο στὸ μάθημα:

— Γκέλ μπουρντά, Σελήμ.

Ὁ Σελήμ κατακίτρινος ἀπὸ τὸ φόβο του ἐπλησίασε τὸν πίνακα.

— Πιάσε τὸ ντεμπεσίρι (κιμωλία) καὶ τὴ τσιμούσα (σπόγγο) μόνο στέκει καὶ μὲ ξανοίγεις ἴδια πὼς δὰ σοῦ κάμω ταύγὸ!

Ὁ Σελήμ ἔκαμε ὅ,τι τοῦ εἶπε καὶ περίμενε:

— Μέτρησέ μου Τούρκικα ἀποῦ τὸ ἓνα ὠσαμε τὰ δέκα! καὶ ὁ Σελήμ ἄρχισε καταπίνοντας κάθε λίγο τὴ γλώσσα του:

— Μπέρ, (ἓνα), Ικί (δύο), οὔτσ (τρία) . . . μπέχι

πέντε), γελντί (έπτά) . . .

— Ούτο! μωρέ! κι' ύστερα; Ίντα κλουθα; ρώ-
τησε ο χόντζας,

— Το «γελντί!» χόντζα έφέντη.

— Τά μπέχι, κερατά, φώναξε ο χόντζας και τοϋ
ξάπλωσε ένα σφάκελο.

— Το μπέχι έφώναξαν και τάλλα παιδιά.

— Έ! Βγάλε τά παπούτσα σου, δά σεϊτάνη, νά
τσιό φας από κάτω άπου τά πόδια.

— Μά δε τά στένει ή κεφαλή μου τά νούμερα
χόντζα έφέντη, παραπονέθηκε ο Σελήμ.

— Για κειονά δά τά μάθεις έδά άπου τά πόδια
είπε γελώντας ο χόντζας. Άκουγε κειέ! Καί άρχισε
νά τον δέρνει μετρώντας και τις ξυλιές. «Μπέρ! Ικι . .
οϋτσ . . . ντόρτ . . . μπέχι . . . » Ημαθές τα δά. "Αν δε
τά-μαθες νά σοϋ πώ κι' άλλα.

— 'Ω! χόντζα έφέντη! "Ημαθα τα! έφώναξε
κλαίοντας ο Σελήμ.

— "Ε άντε γκίτ, μασκαρά και ταχυτέρου δά σε
ξαναβγάλω νά μάθεις και τά ποδέλοιπα νούμερα . . .

ΤΕΛΟΣ

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Γ. Ι. ΜΑΡΑΝΤΗ (ΚΑΦΦΕΤΖΑΚΗ)

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΑ

1. ΕΛΕΥΘΕΡΕΣ ΣΚΕΨΕΙΣ
2. ΟΙ ΚΡΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΓΩΝΑ (1912 — 13) } έξηντλημένα

ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΗΘΟΓΡΑΦΙΕΣ

3. ΤΟ ΜΙΧΕΛΙΟ
4. ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΑΠΟΣΠΕΡΙΔΕΣ } έξηντλημένα
5. ΕΜΑΘΕΤΕ ΤΑ ;
6. ΤΟ ΟΝΕΙΡΟ ΤΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΗ
7. ΣΤΟ ΚΑΣΤΡΟ
8. ΚΡΗΤΙΚΕΣ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΙΑΤΙΚΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΑ

1. ΕΡΒΑΡΤΟΣ
2. ΤΟ ΝΕΟ ΑΛΦΑΒΗΤΑΡΙΟ } έξηντλημένα
3. Η ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΤΩΝ ΜΙΚΡΩΝ

ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ ΠΡΟΣΕΧΕΙΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ

ΗΡΩΑΣ ή ΑΓΥΡΤΗΣ (Ψυχαναλυτικό διήγημα)

ΑΠΟ ΤΗΝ ΙΝΔΙΚΗ ΦΙΛΟΛΟΓΙΑ

Η ΑΝΟΙΞΗ και Ο ΕΡΩΤΑΣ

‘Από την ‘Ινδική «Βαλαβαράτα»

Ο ΒΑΣΙΛΗΑΣ ΔΙΛΗΠΑΣ

‘Από τὰ ‘Ινδικά ξπη

22.10

